

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ**

для вступу на здобуття освітнього ступеня «МАГІСТР»
галузь знань 08 Право, спеціальність 081 Право

Кропивницький, 2023

Програма фахового іспиту для здобуття освітнього ступеня «магістр» зі спеціальності 081 «Право»

Укладачі програми: к.ю.н., доцент Буга В.
к.ю.н., доцент Кадала В.
к.ю.н., доцент Бондаренко О.
к.ю.н., доцент Шульга А.

Розглянуто та затверджено
на засіданні кафедри державно-правових
дисциплін та публічного управління
факультету №4 ДонДУВС
Протокол від «20» квітня 2023 р. № 9

Розглянуто та затверджено
на засіданні кафедри цивільного,
трудового права та права соціального забезпечення
факультету №4 ДонДУВС
Протокол від «28» квітня 2023 р. № 13

ВСТУП

Програму фахового іспиту для здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 081 «Право» на основі здобутого освітнього ступеня бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) розроблено відповідно до змісту освітньої програми «Право» підготовки фахівців за спеціальністю 081 «Право» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти та відповідно до Наказу МОН України № 107 від 03.02.2022 року «Про затвердження Програми предметного тесту з права та міжнародного права».

Програма побудована за вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціалізації та охоплює її основні напрями, складові та завдання. Для забезпечення ефективної реалізації завдань освітньої та професійної підготовки магістра при конкурсному відборі до здобувачів вищої освіти висуваються вимоги щодо їх здібностей і підготовленості відповідно до діагностики системних знань, умінь і навичок, визначених програмами дисциплін.

Фахове випробування складається з тестової перевірки знань, що формують уміння, визначені кваліфікаційною характеристикою.

Програма охоплює основні напрями, складові та завдання галузі знань «Право» й інтегрує такі дисципліни:

МОДУЛЬ «ПРАВНИЧІ КОМПЕТЕНТНОСТІ»

1. «Конституційне право».
2. «Адміністративне право України. Адміністративне судочинство в Україні».
3. «Цивільне право України».
4. «Цивільне процесуальне право України».
5. «Кримінальне право України».
6. «Кримінальне процесуальне право України».
7. «Міжнародне публічне право».
8. «Міжнародний захист прав людини».

ЗМІСТ

МОДУЛЬ : ДИСЦИПЛІНИ ПРАВНИЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ	5
1.1. Зміст навчальної дисципліни «Конституційне право»	5
1.2. Зміст навчальної дисципліни «Адміністративне право України. Адміністративне судочинство в Україні»	14
1.3. Зміст навчальної дисципліни «Цивільне право України»	19
1.4. Зміст навчальної дисципліни «Цивільне процесуальне право»	29
1.5. Зміст навчальної дисципліни «Кримінальне право України»	33
1.6. Зміст навчальної дисципліни «Кримінальне процесуальне право України»	45
1.7. Зміст навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право»	49
1.8. Зміст навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини»	56
2. СТРУКТУРА, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ	66

ЗМІСТОВНА ЧАСТИНА

МОДУЛЬ: ДИСЦИПЛІНИ ПРАВНИЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

1. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО»

Тема № 1. Конституційне право як основа національного права.
Принципи конституційного права. Людська гідність. Свобода. Рівність і заборона дискримінації. Народний суверенітет. Республіканізм. Система джерел конституційного права. Конституційні засади співвідношення національного та міжнародного права. Доктрина дружнього ставлення до міжнародного права.

Тема № 2. Юридична сила конституції.

Сутність конституції. Установча природа конституції. Юридичні властивості конституції. Верховенство конституції. Пряма дія конституційних норм. Стабільність конституції. Горизонтальний ефект конституції. Функції конституції. Реалізація конституції. Загальна характеристика Конституції України. Порядок ухвалення й внесення змін до Конституції України.

Тема № 3. Конституціоналізм та конституційний лад України.
Сутність конституціоналізму. Конституційний лад України та його засади. Конституційні засади державного суверенітету України. Принцип територіальної цілісності і недоторканності державних кордонів України. Незалежність України та процеси євроатлантичної і європейської інтеграції. Обмеження влади правом як засада конституційного ладу України. Конституційний принцип поділу державної влади. Система стримувань і противаг. Принцип верховенства права в системі засад конституційного ладу України. Основні елементи верховенства права.

Тема № 4. Україна як демократична республіка: конституційні засади.

Сутність демократії. Пряма (безпосередня) та представницька демократія. Поняття, конституційно-правова регламентація та види референдумів в Україні. Всеукраїнський референдум за народною ініціативою. Виборче право. Пасивне і активне виборче право, виборчі цензи. Принципи виборчого права. Основні виборчі системи. Особливості виборів Президента України. Особливості виборів народних депутатів України. Особливості місцевих виборів. Принцип республіканізму у структурі конституційного ладу України. Демократична підзвітність та підконтрольність публічної влади. Форми участі народу в управлінні державними справами. Сутність місцевого самоврядування. Конституційні

гарантії місцевого самоврядування в Україні. Організаційно правова та фінансово-економічна самостійність місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування в Україні. Загальна характеристика конституційного статусу органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні. Предмет відання територіальної громади. Компетенція органів місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування в містах зі спеціальним статусом.

Тема № 5. Унітарність Української держави в системі засад конституційного ладу. Принцип унітаризму та його закріплення в Конституції України. Поняття, система та принципи державно-територіального устрою України. Конституційний статус Автономної Республіки Крим у складі України як унітарної держави. Порядок ухвалення та внесення змін до Конституції Автономної Республіки Крим. Конституційний статус органів влади Автономної Республіки Крим. Предмет відання та повноваження органів влади Автономної Республіки Крим. Особливості юридичного статусу тимчасово окупованих територій України.

Тема № 6. Конституційні засади функціонування національно-культурної сфери в Україні.

Конституційний статус української мови як державної. Правовий статус мов національних меншин та корінних народів. Особливості конституційного статусу національних меншин та корінних народів в Україні. Поняття національно-культурної автономії.

Тема № 7. Конституція України та громадянське суспільство.

Конституційний принцип багатоманітності. Засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні: юридичні механізми. Доктрина «демократії, здатної себе захистити». Поняття та основні види громадських об'єднань. Принципи створення та діяльності громадських об'єднань в Україні. Конституційний статус політичних партій. Порядок створення політичних партій. Принципи діяльності політичних партій. Заборона політичних партій в Україні. Держава і церква в Україні. Відділення церкви від держави. Принцип світської держави.

Тема № 8. Конституційний статус особи в Україні.

Принципи конституційного статусу особи. Природа прав і свобод людини. Сутність прав і свобод людини. Негативні та позитивні обов'язки держави у сфері гарантування прав людини згідно з Конституцією України. Зміст та обсяг захисту особистих свобод: право на свободу думки й слова, право на доступ до публічної інформації, захист персональних даних, свобода совісті, свобода пересування. Критерії обмеження прав. Політичні права та участь громадян у вирішенні питань суспільного значення. Свобода

мирних зібрань, свобода об'єднань: обсяг захисту та критерії обмеження. Рівність доступу громадян до публічної служби. Економічні права: обсяг захисту та критерії обмеження. Право власності, заборона свавільного вилучення власності. Право на свободу підприємницької діяльності, обмеження монополізму і захист конкуренції. Право на працю та на гідну оплату праці. Соціальні права: зміст та гарантії. Право на соціальне забезпечення, право на охорону здоров'я, право на освіту. Конституційні обмеження у здійсненні конституційних прав та свобод людини в Україні. Критерії легітимності обмеження прав людини: трискладовий тест, значення принципу пропорційності. Особливі юридичні стани згідно з Конституцією України, умови і порядок введення та припинення дії. Особливості юридичного захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Загальна характеристика конституційних обов'язків людини та громадянина в Україні. Поняття та принципи громадянства України. Набуття громадянства України: підстави та умови. Обставини, що виключають прийняття до громадянства України. Припинення громадянства України. Конституційний статус іноземців та осіб без громадянства. Особливості конституційного статусу біженця.

Тема № 9. Законодавча влада в Україні: конституційна характеристика.

Конституційна природа парламенту. Верховна Рада України як парламент: виборний, представницький, колегіальний, періодично-змінний, законодавчий орган. Функції Верховної Ради України: представницька, законодавча, контрольна. Роль парламенту у внесенні змін до Конституції України. Роль парламенту в формуванні інших органів державної влади. Конституційний склад і структура Верховної Ради України. Комітети, тимчасові слідчі та тимчасові спеціальні комісії парламенту. Повноважність та кворум у засіданнях Верховної Ради України. Предмет відання та повноваження Верховної Ради України. Предметна сфера закону. Парламентські процедури: установча, законодавча, процедури здійснення парламентського контролю. Політичне структурування Верховної Ради України. Парламентська фракція. Коаліція депутатських фракцій. Парламентські процедури: установча, законодавча, процедури здійснення парламентського контролю. Конституційний статус спеціалізованих органів парламентського контролю - Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Рахункової палати. Конституційний статус народного депутата України та юридичні гарантії його діяльності. Природа депутатського мандата. Підстави та порядок дострокового припинення повноважень народного депутата України. Права народного депутата України.

Тема № 10. Конституційний статус Президента України.

Президент України як глава держави. Роль та місце Президента України в системі органів державної влади. Представницький мандат

Президента України. Порядок обрання та вимоги до кандидата на пост Президента України. Порядок вступу на пост Президента України. Недоторканність Президента України. Підстави та порядок припинення повноважень Президента України. Процедура усунення Президента України з поста у порядку імпічменту. Повноваження Президента України. Акти Президента України. Контрасигнація актів Президента України. Конституційний статус Ради національної безпеки та оборони України. Роль Ради національної безпеки та оборони України у забезпеченні захисту державного суверенітету і територіальної цілісності України.

Тема № 11. Виконавча влада в Україні: конституційна характеристика.

Місце виконавчої влади в механізмі державної влади. Система органів виконавчої влади в Україні. Порядок формування і склад Кабінету Міністрів України. Демократична підзвітність і підконтрольність Кабінету Міністрів України. Солідарна відповідальність уряду та відповідальність міністрів. Предмет відання та повноваження Кабінету Міністрів України. Акти Кабінету Міністрів України.

Тема № 12. Судова влада в Україні. Конституційні засади правосуддя.

Система судів. Засади спеціалізації у системі судів. Конституційний статус судді. Гарантії незалежності суддів. Підстави та порядок припинення повноважень суддів і звільнення суддів. Конституційний статус Вищої ради правосуддя. Органи суддівського самоврядування. Конституційний статус прокуратури. Роль адвокатури в системі юридичного захисту прав людини.

Тема № 13. Правовий захист Конституції.

Правовий захист Конституції: особливості української моделі. Поняття, види та моделі конституційного контролю. Предмет відання та повноваження Конституційного Суду України. Самообмеження юрисдикції Конституційного Суду України та доктрина політичного питання. Склад і порядок формування Конституційного Суду України. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України. Суб'єкти та форми звернення до Конституційного Суду України. Конституційна скарга: поняття, критерії прийнятності, особливості розгляду. Поняття й характеристика стадій конституційного судочинства. Учасники конституційного провадження Поняття та юридична природа актів Конституційного Суду України. Види, порядок ухвалення та виконання актів Конституційного Суду України. Особливості юридичної сили рішень Конституційного Суду України з конституційних скарг.

Рекомендована література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості

Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами внесеними Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02 червня 2016 року. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 28. Ст. 532).

2. Європейська конвенція про громадянство від 7 листопада 1997 року. Відомості Верховної Ради України. 2008. № 13. Ст. 359.

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. Офіційний вісник України. 1998. №13.

4. Європейська Конвенція про громадянство. Міжнародний договір від 7 листопада 1997 року (Витяг). Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2001. № 11. с. 69-77.

5. Конвенція про статус біженців від 28 липня 1951 року. URL: zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_011

6. Конвенція про кіберзлочинність від 23 листопада 2001 року. Офіційний вісник України. 2007. № 65. Стор. 107. Ст. 2535.

7. Конвенція про статус апатридів. Міжнародний договір від 28 вересня 1954 року. Офіційний вісник України. 2013. № 51 / № 12. ст. 450. Стор. 447. Ст. 1875.

8. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. № 31. Ст. 429.

9. Про проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради УРСР від 24 серпня 1991 року. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 38. Ст. 502.

10. Декларація прав національностей України від 1 листопада 1991 року. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 53. Ст. 799.

11. Про правонаступництво України: Закон України від 12 вересня 1991 року. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 46. Ст. 617.

12. Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2020. № 7, 8, 9. Ст. 48.

13. Про місцеві вибори: Закон України від 14 липня 2015 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2015. № 37-38. Ст. 366.

14. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 17 листопада 2011 року. Офіційний вісник України. 2011. № 97

15. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2014. № 13. Ст. 222.

16. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2011. № 38. Ст. 385.

17. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

18. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1999. №

20-21. Ст. 190.

19. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30 червня 2004 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2004. №36. Ст. 448.

20. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2017. № 35. Ст. 376.

21. Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим: Закон України від 23 грудня 1998 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1999. № 5-6. Ст. 43.

22. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 8 липня 2011 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2012. № 16. Ст. 146.

23. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260.

24. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2001. № 13. Ст. 65.

25. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2013. № 1. Ст. 1.

26. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 3 лютого 2015 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2015. № 13. Ст. 87.

27. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05 жовтня 2017 року. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 45. Ст. 403.

28. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус: Закон України від 20 листопада 2012 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2013. № 51. Ст. 716.

29. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8 вересня 2005 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2005. № 52. Ст. 561.

30. Про закордонних українців: Закон України від 4 березня 2004 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2004. № 25. Ст. 343.

31. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1996. № 47. Ст. 256.

32. Про імміграцію: Закон України від 7 червня 2001 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2001. № 41. Ст. 19.

33. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2015. № 1. Ст. 1.

34. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15 квітня 2014 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2014. № 26. Ст. 892.
35. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України: Закон України від 21 січня 1994 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1994. № 18. Ст. 101.
36. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 року. Офіційний вісник України. 2011. № 83.
37. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11 грудня 2003 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2004. № 15. Ст. 232.
38. Про органи самоорганізації населення : Закон України від 11 липня 2001 року. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 48. Ст. 254.
39. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1991. № 25. Ст. 283.
40. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1998. № 20. Ст. 99.
41. Про Автономну Республіку Крим: Закон України від 17 березня 1995 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1995. № 11. Ст. 69.
42. 42. Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим: Закон України від 10 лютого 1998 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1998. № 29. Ст. 191.
43. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2017. № 7-8. Ст. 50.
44. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 7 червня 2018 року. Голос України. 2018. Ст. 107.
45. Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки: Закон України від 09 квітня 2015 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради. 2015. № 26. Ст.219.
46. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 4 квітня 1995 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1995. № 19. Ст. 134.
47. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2011. № 38. Ст. 385.
48. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2010. № 14- 15, № 16-17. Ст. 133.

49. Про державний кордон України: Закон України від 4 листопада 1991 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1992. № 2. Ст. 5.
50. Про Державний Гімн України: Закон України від 6 березня 2003 року. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 24. Ст. 163.
51. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01 липня 2010 року. Відомості Верховної Ради України. 2010. №40. Ст. 527.
52. Про національні меншини в Україні: Закон України від 25 червня 1992 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1992. № 36. Ст. 529.
53. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року. Голос України. 2018. № 122.
54. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1999. № 45. Ст. 397.
55. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року (зі змінами і допов.) Відомості Верховної Ради України. 2001. № 23. Ст. 118.
56. Про визначення порядку обчислення скликань Верховної Ради України: Закон України від 1 лютого 2000 року. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 8. Ст. 52.
57. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15 липня 1997 року. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 38. Ст. 249.
58. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1993. № 3. Ст. 17.
59. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 16 квітня 2009 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2009. № 38. Ст. 534.
60. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29 листопада 2001 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2002. № 10. Ст. 78.
61. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23 вересня 1997 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1997. № 49. Ст. 299.
62. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2014. № 34 ст. 1167.
63. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2001. № 33. Ст. 175.
64. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня

2002 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2002. № 40. Ст. 290.

65. Про столицю України місто-герой Київ: Закон України від 15 січня 1999 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1999. № 11. Ст. 79.

66. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2015. № 28. Ст. 250.

67. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2000. № 23. Ст. 176.

68. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5 березня 1998 року. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 35. Ст. 237.

69. Про державні символи України: Постанова Верховної Ради України від 3 вересня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 45. Ст. 241.

70. Про Положення про Адміністрацію Президента України: Указ Президента України від 2 квітня 2010 року. Офіційний вісник України. 2010. № 25. Ст. 978.

71. Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України: Указ Президента України від 15 листопада 2006 року (зі змінами і допов.). Офіційний вісник України. 2006. № 47.

72. Про Положення про Представника Президента України у Верховній Раді України: Указ Президента України від 15 лютого 2008 року. Офіційний вісник України. 2008 № 13. Ст. 323.

73. Про систему центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 15 грудня 1999 року (зі змінами і допов.). Офіційний вісник України. 1999. № 50.

74. Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні: Указ Президента України від 30 серпня 2001 року (зі змінами і допов.). Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2002. № 10: Місцеве самоврядування в Україні. С. 86-87.

75. Про Державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню України: Указ Президента України від 24 червня 2010 року. Офіційний вісник України. 2010. № 49.

76. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента від 10 червня 1997 року (зі змінами і допов.). Урядовий кур'єр. 1997. № 107-108.

77. Положення про державну реєстрацію статутів територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 липня 1998 року. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2002. № 10: Місцеве самоврядування в Україні. С. 193-195.

78. Рішення Конституційного Суду України у справі за

конституційним поданням 51 народного депутата України щодо офіційного тлумачення положення «на наступній черговій сесії Верховної Ради України», яке міститься у статті 155 Конституції України від 15 березня 2016 року № 1-рп/2016. Офіційний вісник України. 2016. № 28. С. 289. Ст. 1137.

79. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо офіційного тлумачення положення «на наступній черговій сесії Верховної Ради України», яке міститься у статті 155 Конституції України від 15 березня 2016 року № 1-рп/2016. Офіційний вісник України. 2016. № 28. С. 289. Ст. 1137.

80. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини дев'ятої статті 61, частини третьої статті 105 Закону України «Про вибори народних депутатів України», пункту 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вибори народних депутатів України» щодо виключення кандидатів у народні депутати України з виборчого списку партії у багатомандатному окрузі» (справа про виключення кандидатів у народні депутати України з виборчого списку політичної партії) від 21 грудня 2017 року № 3-р/2017. Вісник Конституційного Суду України. 2018. № 1. Стор. 46.

81. Барабаш Ю. Г., Дахова І. І., Євсєєв О. П. та ін. Конституційна юрисдикція: підруч. Харків: Право, 2012. 168 с.

82. Бесчастний В.М. Конституційне право України. Навчальний посібник. / За ред. В.М. Бесчастного, К.: Знання, 2009. 567 с.

83. Волошин Ю. О., Папаяні С. В. Зовнішня політика України в умовах європейської інтеграції: проблеми конституційно-правового забезпечення. Одеса: Фенікс, 2015. 231 с.

84. Головін А. С. Права людини: інтерпретаційна діяльність Конституційного Суду України: підруч. 2-е вид, допов. та перероб. Київ: Логос, 2017. 398 с.

85. Конституційне право України: підруч. 8-е вид. перероб. та допов. Ужгород: Гельветика, 2018. 410 с.

86. Марченко В. В. Електронне урядування в органах виконавчої влади: підруч. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2018. 291 с.

87. Олуйко В. М. Надання державної допомоги суб'єктам господарювання: практичний poradnik для органів місцевого самоврядування: підруч. Київ: Юстон, 2017. 258 с.

88. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України: підруч. Київ: Ліра-К, 2012. 576 с.

89. Федоренко В. Л. Конституційне право України: підруч. Київ: Ліра-К, 2016. 615 с.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ. АДМІНІСТРАТИВНЕ

СУДОЧИНСТВО В УКРАЇНІ»

Тема № 1. Адміністративне право як галузь публічного права.

Предмет адміністративного права. Відмежування адміністративного права від інших галузей права. Система адміністративного права (загальне і особливе адміністративне право; інститути адміністративного права) Джерела адміністративного права. Принципи в адміністративному праві.

Тема №2. Суб'єкти адміністративного права.

Поняття та система суб'єктів публічного адміністрування. Правовий статус і система органів виконавчої влади. Правовий статус і види суб'єктів місцевого самоврядування. Приватна особа як суб'єкт адміністративного права. Окремі суб'єктивні публічні права та їх реалізація (право на участь в ухваленні рішень, право на звернення, право на доступ до публічної інформації). Особливості неурядової організації як суб'єкта адміністративного права. Засади правового статусу окремих видів неурядових організацій.

Тема № 3. Інструменти публічного адміністрування.

Сутність та види інструментів публічного адміністрування Нормативний акт як інструмент публічного адміністрування. Адміністративний акт як інструмент публічного адміністрування Адміністративний договір як інструмент публічного адміністрування Адміністративний розсуд у публічному адмініструванні: поняття та умови застосування.

Тема № 4. Адміністративна процедура. Адміністративні послуги.

Сутність та види адміністративної процедури. Принципи адміністративної процедури. Учасники адміністративної процедури. Стадії адміністративної процедури, їх зміст. Поняття, ознаки, види адміністративних послуг. Суб'єкти відносин надання адміністративних послуг. Порядок надання адміністративних послуг.

Тема № 5. Захист прав приватної особи у сфері публічного адміністрування.

Інструменти захисту прав приватних осіб у сфері публічного адміністрування. Адміністративне оскарження. Інші інструменти захисту прав особи (перегляд рішення суб'єктом публічного адміністрування, який його ухвалив, за ініціативою особи; захист особи з ініціативи суб'єкта публічного адміністрування; відшкодування шкоди суб'єктом публічного адміністрування; адміністративна юстиція).

Тема 6. Службове право.

Правове регулювання публічної служби. Види публічної служби. Державна служба та служба в органах місцевого самоврядування як основні

різновиди публічної служби. Правовий статус державного службовця. Правовий статус службовця в органі місцевого самоврядування. Запобігання корупційним проявам у публічній службі.

Тема 7. Адміністративне деліктне право.

Адміністративне правопорушення (проступок) і адміністративна відповідальність. Законодавчі акти, що регулюють відносини адміністративної відповідальності. Юридичний склад адміністративного проступку (об'єкт, суб'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона). Особливості юридичного складу адміністративного проступку, зафіксованого в автоматичному режимі. Заходи адміністративної відповідальності. Система й види адміністративних стягнень. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх осіб за вчинення адміністративних проступків. Загальні правила накладення адміністративних стягнень. Проведення в справі про адміністративний проступок. Оскарження й перегляд постанови в справі про адміністративний проступок. Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

Тема 8. Адміністративне судочинство в Україні.

Загальні положення адміністративного судочинства: - завдання адміністративного судочинства; - критерії, за якими суд оцінює правомірність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта публічного адміністрування; - принципи адміністративного судочинства; - правила предметної, інстанційної та територіальної юрисдикції, наслідки їх недотримання (порушення); - склад суду, відводи; - учасники адміністративної справи, їх представники, інші учасники судового процесу; - докази та доказування. Звернення до адміністративного суду. Розгляд адміністративних справ у порядку загального та спрощеного позовного провадження. Особливості розгляду типових та зразкових справ. Судові рішення в адміністративних справах. Звернення судового рішення до виконання. Судовий контроль за виконанням судового рішення. Перегляд судового рішення в адміністративній справі.

Рекомендована література

1. Адміністративне право: [підручник] / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В.В. Богуцький та ін.]; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. – Х. : Право, 2010. 624 с.
2. Адміністративне право України. Повний курс: підруч. Вид. 4-те. / Галуцько В. В., Діхтієвський П. І., Кузьменко О. В. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 592 с.
3. Адміністративне право України: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), І.М Балакарева, І.В. Бойко та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка. Харків: Право, 2020. 392 с.

4. Адміністративне право: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти /Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, В.В. Зуй та ін.. Вид.5-те, допов. та перероб. Харків: Право, 2020. 192 с.
5. Адміністративне право. Альбом схем: навч. посібник / Ю. П. Битяк, В. В. Зуй, В. М. Гаращук та ін.; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків: Право, 2015. 150 с.
6. Адміністративне право. Загальна частина: навч. посібник / за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. В. Зуй. Харків: Одіссей, 2011. 240 с.
7. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник / Т. О. Коломоєць. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
8. Адміністративне судочинство: навч. посібник / за ред. Т. П. Мінки. Х.: Право, 2018.- 350 с.
9. Кузьменко О.В. Курс адміністративного процесу : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2017. -208 с.
10. Адміністративна відповідальність в Україні : навчальний посібник / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. -197 с.
11. Загуменник В. І. Адміністративне право України: основні категорії і поняття : [навчальний посібник]. за заг. ред. О. Х. Юлдашева. – Бендери; К. : Поліграфіст, 2010. – 512 с.
12. Адміністративне право України : [підручник] / [за заг. ред. Т. О. Коломоєць]. К. : Істина, 2010. – 480 с.
13. Мельник Р. С. Інститут державної служби чи службове право? / Р. С. Мельник // Юридична Україна. – 2010. – № 11. – С.65–70.
14. Колпаков В. К. Предмет адміністративного права: оновлення парадигми / В. К. Колпаков // Право України. 2010. № 8. С. 110–115.
15. Гнатюк С. С. Провадження в справах про адміністративні проступки: проблемні питання структури : [монографія] / С.С. Гнатюк . Львів : Льв.ДУВС, 2012. 155 с.
16. Мінка Т. Підходи щодо класифікації адміністративно-правових режимів / Т. Мінка [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Pubpr/2011_2/minka.pdf
17. Адміністративне право України. Загальна частина. Академічний курс: підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків: Золота миля, 2011. 584 с.
18. Адміністративне право України. Особлива частина. Академічний курс: підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків: Золота миля, 2013. 840 с.
19. Загальне адміністративне право: підручник / І.С. Грищенко, Р.С. Мельник, А.А. Пухтецька та ін.; за заг. ред. І.С. Грищенка. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 568 с.
20. Курс адміністративного права України: підручник / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух та ін.; за ред. В. В. Коваленка. Київ: Юрінком Інтер, 2012. 808 с.

21. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / О.А. Банчук, О.О. Дудоров, М.І. Хавронюк (наук. ред.) та ін. Київ: Ваіте, 2018. С. 167–228.
22. Олексенко Т.М. Правосуб'єктність громадян в адміністративному праві : теоретико-методологічний аспект. Право і державне управління 2015. № 1 (18).С.13–18.
23. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35-36, № 37. Ст.446 (із змінами і доповненнями).
24. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. Відомості Верховної Ради УРСР. 1984, додаток до № 51. Ст.1122 (з наступними змінами та доповненнями).
25. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 року № 1404-VIII. Відомості Верховної Ради. 2016. № 30. Ст.542.
26. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 31. Ст. 263.
27. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 23. Ст.158.
28. Про звернення громадян: Закон України від 12.10.1996. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 47. Ст.256.
29. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 року № 1697-VII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст.12.
30. Адміністративне процесуальне право: навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.
31. Адміністративне процесуальне право України: навч.-метод. посіб. / І. О. Картузова [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». К. : Фенікс, 2016. 400 с.
32. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
33. Адміністративне судочинство України: теорія та практика : монографія / Вищ. адмін. суд України ; за заг. ред. О. М. Нечитайла. К. : Компанія "ВАІТЕ", 2015. 288 с.
34. Захист в адміністративному процесі : практ. посіб. / упоряд. Ю.І. Руснак. К. : Центр учб. літ., 2013. 352 с.
35. Калмикова Я. С. Докази та доказування в адміністративному судочинстві : монографія / за заг. ред. О. Б. Червякової. Х. : Фактор, 2014. 280 с.
36. Ківалов С.В., Картузова І.О., Осадчий А.Ю. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина: підручник. О.: Фенікс, 2014. 342 с.
37. Пудрик Д.В. Поняття адміністративних неюрисдикційних проваджень. Наукові праці Національного Університету «Одеська юридична

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

Тема № 1. Цивільне право в системі права України.

Поняття та предмет цивільного права як галузі права. Принципи цивільного права. Система цивільного права.

Тема № 2. Джерела цивільного права України.

Цивільне законодавство України: поняття та структура. Договір як джерело цивільного права. Акти цивільного законодавства й договір. Звичай як джерело цивільного права. Звичаї ділового обороту. Міжнародні договори як джерела цивільного права.

Тема №3. Цивільні правовідносини.

Поняття та елементи цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.

Тема № 4. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин

Поняття фізичної особи. Цивільна правоздатність фізичної особи. Цивільна дієздатність фізичної особи: поняття, види. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Визнання фізичної особи зниклою безвісті. Оголошення фізичної особи померлою. Опіка та піклування над фізичною особою.

Тема № 5. Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин.

Поняття та ознаки юридичної особи. Види та організаційно-правові форми юридичних осіб. Порядок створення юридичної особи. Установчі документи юридичних осіб. Правосуб'єктність юридичної особи та порядок її реалізації. Припинення юридичної особи. Підприємницькі товариства: поняття та види. Непідприємницькі товариства: поняття та види.

Тема № 6. Об'єкти цивільних прав.

Поняття об'єктів цивільних прав та їх оборотоздатність. Речі як об'єкти цивільних прав: поняття, класифікація. Гроші як об'єкти цивільних прав. Валютні цінності. Майно, майнові права. Підприємство як єдиний майновий комплекс.. Інформація як об'єкт цивільних правовідносин. Цінні папери як об'єкти цивільних прав. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.

Тема № 7. Правочини.

Поняття та види правочинів. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину. Форма правочину та правові наслідки її недодержання. Недійсні правочини, їх юридична природа та види. Загальні правові наслідки недійсності правочину. Правові наслідки недійсності окремих частин правочину.. Правові наслідки вчинення недійсних правочинів.

Тема № 8. Представництво в цивільному праві.

Поняття та підстави представництва. Повноваження представника. Правові наслідки вчинення правочинів з перевищенням повноважень представником. Види представництва. Довіреність: поняття, види, форма. Припинення представництва за довіреністю.

Тема № 9. Строки та терміни в цивільному праві.

Позовна давність. Поняття та види строків і термінів у цивільному праві. Способи визначення строків і термінів. Порядок обчислення строків. Поняття та види позовної давності. Початок перебігу позовної давності. Зупинення та переривання перебігу позовної давності. Наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Тема № 10. Особисті немайнові права фізичної особи.

Поняття та зміст особистого немайнового права. Види особистих немайнових прав. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Захист особистих немайнових прав.

Тема № 11. Право власності.

Загальні положення. Поняття та зміст права власності. Об'єкти та суб'єкти права власності. Здійснення права власності. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.

Тема № 12. Набуття та припинення права власності.

Підстави набуття права власності: загальна характеристика. Набуття права власності на новостворене майно та об'єкти незавершеного будівництва; на перероблену річ; за договором; на безхазяйну річ; на знахідку; на бездоглядну домашню тварину; на скарб; за набувальною давністю. Підстави припинення права власності: загальна характеристика. Відмова від права власності. Припинення права власності особи на майно, яке не може їй належати. Реквізиція. Конфіскація.

Тема № 13. Право спільної власності.

Поняття і види права спільної власності. Право спільної часткової власності: поняття, суб'єкти, підстави виникнення. Визначення часток у праві спільної часткової власності. Здійснення права спільної часткової

власності. Право переважної купівлі частки у праві спільної часткової власності. Припинення права спільної часткової власності. Право спільної сумісної власності: поняття, суб'єкти, підстави виникнення. Здійснення права спільної сумісної власності. Припинення права спільної сумісної власності.

Тема № 14. Захист права власності.

Засади захисту права власності. Віндикаційний позов. Негаторний позов. Визнання права власності. Інші способи захисту права власності.

Тема № 15. Речові права на чуже майно.

Загальна характеристика речових прав на чуже майно. Право володіння чужим майном. Право користування чужим майном (сервітут). Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).

Тема № 16. Право інтелектуальної власності: загальні положення.

Поняття права інтелектуальної власності. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності. Підстави виникнення (набуття) та зміст права інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності.

Тема № 17. Авторське право та суміжні права.

Поняття та об'єкти авторського права. Суб'єкти авторського права. Співавторство. Виникнення авторського права. Особисті немайнові права автора. Майнові права інтелектуальної власності на твір, строки їх чинності. Випадки правомірного використання твору без згоди автора. Поняття та об'єкти суміжних прав. Суб'єкти суміжних прав. Виникнення суміжних прав. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав, строки їх чинності. Захист авторського і суміжних прав.

Тема № 18. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

Поняття та ознаки винаходу, корисної моделі, промислового зразка. Суб'єкти права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Строк їх чинності. Припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

Тема № 19. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування, торговельну марку.

Поняття та ознаки комерційного найменування, торговельної марки. Суб'єкти права інтелектуальної власності на комерційне найменування, торговельну марку. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на

комерційне найменування, торговельну марку. Майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування, торговельну марку.

Тема № 20. Zobов'язання

Загальні положення про zobов'язання. Поняття zobов'язання та підстави його виникнення. Сторони та треті особи у zobов'язанні. Заміна сторін у zobов'язанні. Виконання zobов'язання.

Тема № 21. Забезпечення виконання zobов'язання.

Загальні положення про забезпечення виконання zobов'язання. Неустойка. Правові наслідки сплати (передання) неустойки. Порука. Правові наслідки порушення zobов'язання, забезпеченого порукою. Гарантія. Правові наслідки порушення zobов'язання, забезпеченого гарантією. Завдаток. Правові наслідки порушення або припинення zobов'язання, забезпеченого завдатком. Застава: поняття, предмет, види, підстави виникнення і припинення. Правові наслідки невиконання zobов'язання, забезпеченого заставою. Притримання. Довірча власність: поняття, об'єкт, підстави виникнення і припинення.

Тема № 22. Припинення zobов'язання.

Припинення zobов'язання виконанням. Припинення zobов'язання неможливістю його виконання. Припинення zobов'язання переданням відступного. Припинення zobов'язання зарахуванням. Припинення zobов'язання за домовленістю сторін. Новація. Прощення боргу. Припинення zobов'язання поєднанням боржника і кредитора в одній особі. Припинення zobов'язання смертю фізичної особи, ліквідацією юридичної особи.

Тема № 23. Порушення zobов'язання. Цивільно-правова відповідальність.

Поняття порушення zobов'язання. Правові наслідки порушення zobов'язання. Поняття та ознаки цивільно-правової відповідальності. Види цивільно-правової відповідальності. Форми цивільно-правової відповідальності. Умови цивільно-правової відповідальності. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

Тема № 24. Загальні положення про договір.

Поняття та види договору. Свобода договору та її межі. Зміст договору. Укладення договору. Зміна або розірвання договору.

Тема № 25. Договір купівлі-продажу: загальні положення.

Поняття та юридична характеристика договору купівлі-продажу, його види. Сторони договору купівлі-продажу, їхні права та обов'язки. Істотні умови договору купівлі-продажу. Предмет договору. Ціна товару.

Тема № 26. Окремі види договору купівлі - продажу.

Договір роздрібної купівлі - продажу. Договір поставки. Договір міни (бартеру).

Тема № 27. Договір дарування.

Поняття та юридична характеристика договору дарування, його види. Сторони договору дарування, їхні права та обов'язки. Предмет договору дарування. Прийняття дарунка. Розірвання договору дарування. Договір про пожертву.

Тема № 28. Договори ренти та довічного утримання (догляду).

Поняття та юридична характеристика договору ренти. Сторони договору ренти. Передання майна під виплату ренти. Форма і розмір ренти, строк її виплати. Розірвання договору ренти. Поняття та юридична характеристика договору довічного утримання (догляду). Сторони договору довічного утримання (догляду). Обов'язки набувача за договором довічного утримання (догляду). Припинення договору довічного утримання (догляду).

Тема № 29. Договір найму (оренди).

Поняття та юридична характеристика договору найму (оренди). Сторони договору найму (оренди), їхні права та обов'язки. Істотні умови договору найму (оренди). Предмет договору найму (оренди). Плата за користування майном. Строк договору найму (оренди). Припинення договору найму (оренди).

Тема № 30. Окремі види договору найму (оренди).

Договір прокату. Договір найму (оренди) земельної ділянки. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди. Договір найму (оренди) транспортного засобу. Договір лізингу.

Тема № 31. Договір найму (оренди) житла.

Поняття та юридична характеристика договору найму (оренди) житла. Сторони договору найму (оренди) житла, їхні права та обов'язки. Особи, які постійно проживають із наймачем. Тимчасові мешканці. Істотні умови договору найму (оренди) житла. Предмет договору найму (оренди) житла. Плата за користування житлом. Строк договору найму (оренди) житла. Розірвання договору найму (оренди) житла.

Тема № 32. Договір позички.

Поняття та юридична характеристика договору позички. Сторони договору позички, їхні права та обов'язки Розірвання договору позички.

Тема № 33. Договір підряду.

Поняття та юридична характеристика договору підряду, його види. Сторони договору підряду, їхні права та обов'язки. Генеральний підрядник і субпідрядник. Істотні умови договору підряду. Предмет договору підряду. Ціна роботи. Строк виконання роботи.

Тема № 34. Окремі види договору підряду.

Договір побутового підряду. Договір будівельного підряду. Договір підряду на проектні та пошукові роботи.

Тема №35. Договір про надання послуг: загальні положення.

Поняття та юридична характеристика договору про надання послуг. Виконання договору про надання послуг. Плата за договором про надання послуг. Відповідальність виконавця за порушення договору про надання послуг.

Тема № 36. Договори в сфері надання транспортних послуг.

Поняття та юридична характеристика договору перевезення вантажу. Сторони договору перевезення вантажу, їхні права та обов'язки. Поняття та юридична характеристика договору перевезення пасажирів та багажу. Сторони договору перевезення пасажирів та багажу, їхні права та обов'язки. Договір чартеру (фрахтування). Договір транспортного експедирування.

Тема № 37. Договір зберігання.

Поняття та юридична характеристика договору зберігання, його види. Сторони договору зберігання, їхні права та обов'язки. Професійний зберігач. Відповідальність зберігача за втрату (нестачу) чи пошкодження речі. Зберігання на товарному складі. Спеціальні види зберігання. Договір охорони.

Тема №38. Договір страхування.

Поняття та юридична характеристика договору страхування. Сторони договору страхування, їхні права та обов'язки. Істотні умови договору страхування. Відмова від здійснення страхової виплати. Припинення договору страхування.

Тема № 39. Договір доручення. Договір комісії. Договір управління майном.

Поняття та юридична характеристика договору доручення. Сторони договору доручення, їхні права та обов'язки. Припинення договору доручення. Поняття та юридична характеристика договору комісії. Сторони договору комісії, їхні права та обов'язки. Поняття та юридична характеристика договору управління майном. Істотні умови договору управління майном. Сторони договору управління майном, їхні права та обов'язки. Припинення договору управління майном.

Тема № 40. Договір позики. Кредитний договір.

Поняття та юридична характеристика договору позики. Сторони договору позики, їхні права та обов'язки. Поняття та юридична характеристика кредитного договору. Сторони кредитного договору, їхні права та обов'язки. Процент за кредитним договором.

Тема № 41. Договір банківського вкладу. Договір банківського рахунка.

Поняття та юридична характеристика договору банківського вкладу (депозиту). Сторони договору банківського вкладу (депозиту), їхні права та обов'язки. Процент на банківський вклад. Поняття та юридична характеристика договору банківського рахунка. Сторони договору банківського рахунка, їхні права та обов'язки. Розірвання договору банківського рахунка.

Тема № 42. Договір факторингу.

Поняття та юридична характеристика договору факторингу. Предмет договору факторингу. Сторони договору факторингу, їхні права та обов'язки

Тема № 43. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, їх види. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Ліцензійний договір. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Договір комерційної концесії

Тема № 44. Договір про спільну діяльність.

Загальна характеристика договору про спільну діяльність. Договір простого товариства.

Тема № 45. Недоговірні зобов'язання.

Поняття та види недоговірних зобов'язань. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави. Загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду. Підстави відповідальності з завдану моральну шкоду. Способи відшкодування шкоди, завданої майну потерпілого. Врахування вини потерпілого і матеріального становища фізичної особи, яка завдала шкоду,

при вирішенні питання про відшкодування шкоди.. Відшкодування шкоди, завданої при здійсненні особою у разі здійснення нею права на самозахист та в стані крайньої необхідності. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою. Відшкодування шкоди, завданої органами публічної влади, їх службовими чи посадовими особами. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативнорозшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду. Відшкодування шкоди, завданої малолітніми, неповнолітніми, недієздатними фізичними особами, фізичними особами, цивільна дієздатність яких обмежена, та фізичними особами, які не усвідомлювали значення своїх дій та (або) не могли керувати ними. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Тема № 46. Загальні положення про спадкування.

Поняття спадкування. Підстави спадкування. Спадщина, її склад. Права та обов'язки особи, які не входять до складу спадщини. Час і місце відкриття спадщини. Спадкоємці. Право на спадкування. Усунення від права на спадкування. Поняття заповіту. Види заповітів. Право на заповіт. Право на обов'язкову частку в спадщині. Зміст заповіту. Заповідальний відказ. Покладення на спадкоємця інших обов'язків. Форма заповіту. Посвідчення заповіту. Право заповідача на скасування та зміну заповіту. Недійсність заповіту. Черговість спадкування за законом. Спадкування за правом представлення.

Тема № 47. Здійснення права на спадкування. Виконання заповіту. Оформлення права на спадщину.

Прийняття спадщини. Строки для прийняття спадщини. Право на відмову від прийняття спадщини. Правові наслідки відмови від прийняття спадщини. Перехід права на прийняття спадщини (спадкова трансмісія). Відумерлість спадщини. Поділ та перерозподіл спадщини між спадкоємцями. Виконання заповіту. Оформлення права на спадщину.

Тема № 48. Спадковий договір.

Поняття спадкового договору. Сторони у спадковому договорі. Особливості спадкового договору з участю подружжя. Забезпечення виконання спадкового договору.

Рекомендована література

1. Цивільне право України. Загальна частина: навчально-методичний посібник / Т.В. Курило, В.М. Парасюк, Н.М. Грабар та ін.; за ред.. В.О. Кучера. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 72 с.

2. Цивільне та сімейне право в таблицях та схемах: навчальний посібник / Д.С. Піддубна, Т.Ю. Склема; за заг. ред. д.ю.н., професора, заслуженого юриста України В.М. Бесчастного. Кривий Ріг : Вид. Р.А. Козлов, 2019. 330 с.
3. Цивільне право України: підручник: в 2 т. Т. 1 / кол. авторів; за ред. Г.Б. Яновицької, В.О. Кучера. Львів: «Новий Світ-2000». 2014. – 444 с.
4. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт.кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бєгова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Х. : Право, 2011. Т. 1. 656 с.
5. Апанасюк М. Поняття ренти як доходу. Підприємництво, господарство і право. 2013. № 3. С. 20-23.
6. Апанасюк М.П. Коло учасників договору ренти. Юрист України. 2012. № 4. С. 43-47.
7. Апанасюк М.П. Юридичні особливості договору ренти. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2011. № 12. С. 40-45.
8. Балан Я.В. Права та обов'язки учасників договору найму (оренди) житла. Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 2 С. 454-461. 5. Балюк В. Правовий механізм регламентації договору ренти. Вісник академії правових наук України. 2011. № 3 С. 277-284.
9. Бахрієва З.Р. До проблеми правового регулювання припинення цивільних договорів. Юридична наука. 2011. № 2. С. 50-54.
10. Вавженчук С.Я. Дефініції основних конструктивних елементів договору ренти. Вісник господарського судочинства. 2011. № 5. С. 118-122.
11. Вавженчук С.Я. Еволюція договору найму. Вісник господарського судочинства. 2012. № 3. С. 120-124.
12. Договір оренди земельної ділянки пов'язує між собою орендаря і власника, надаючи можливість їм на взаємовигідних умовах використовувати землю. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2014. № 11. С. 12-17.
13. Ісаєв А.М. Майнове право як предмет договору дарування. Митна справа. 2013. № 5(2.2). С. 326-331.
14. Клімчук О.С. Договір дарування з обов'язком обдарованого на користь третьої особи: проблеми правового регулювання. Новітні наукові дослідження держави і прав. 2014. С. 208-211.
15. Мороз М.В. Строк договору найму (оренди) та особливості його поновлення. Право та інновації. 2016. № 4. С. 49-55.
16. Хацівська Н. Особливості правового регулювання строків у договорі найму (оренди) земельної ділянки. Юридична Україна. 2010. № 4. С. 70-76.
17. Шишківська В.О. Особливості договору пожертви як різновиду договору дарування. Новітні наукові дослідження держави і права. 2014. С. 330-333.
18. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України.- 2019.

19. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
20. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 №2947-III
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
21. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
22. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 № 436-IV URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
23. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року № 1798-XII URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>
24. Податковий кодекс України: Закон від 02.12.2010 р. № 2755-VI
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
25. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
26. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 № 514-VI
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>
27. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
28. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>
29. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
30. Про право власності на окремі види майна: Постанова ВРУ від 17.06.1992 № 2471-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2471-12#Text>
31. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18.01.2018 № 2269-VIII URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text>
32. Про затвердження Порядку гарантійного ремонту (обслуговування) або гарантійної заміни технічно складних побутових товарів: Постанова Кабінету міністрів України від 11.04.2002 № 506 URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/506-2002-%D0%BF#Text>
33. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 21.06.2012 № 5007-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>
34. Про затвердження Правил торгівлі у розстрочку фізичним особам: Постанова Кабінету міністрів України від 30.03.2011 № 383 URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/383-2011-%D0%BF#Text>
35. Про затвердження переліку товарів належної якості, що не підлягають обміну (поверненню) споживачами (покупцями): Постанова Кабінету міністрів України від 23.09.1991 № 216 URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/216-91-%D0%BF#Text>
36. Про заходи щодо прискорення процесу малої приватизації в Україні від 30.12.1994 № 827/94 URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827/94#Text>

37. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text>
38. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006 № 185-V URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text>
39. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 № 1201-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>
40. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Закон України від 22.02.2012 № 296/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text>
41. Про виключну (морську) економічну зону України: Закон України від 16.05.1995 № 162/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/162/95-%D0%B2%D1%80#Text>
42. Про право власності на окремі види майна: Закон України від 17.06.1992 № 2471-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2471-12#Text>
43. Про деякі питання практики застосування законодавства про відповідальність за порушення грошових зобов'язань: Постанова пленуму Вищого господарського суду України від 17.12.2013 № 14 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014600-13#Text>

4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО»

Тема № 1 . Загальні положення цивільного процесуального права.

Поняття та предмет цивільного процесуального права як галузі права. Система цивільного процесуального права. Цивільне процесуальне законодавство. Поняття, завдання, види та стадії цивільного судочинства.

Тема № 2. Принципи цивільного судочинства.

Поняття та система принципів цивільного судочинства. Характеристика окремих принципів цивільного судочинства: верховенство права та законодавство, відповідно до якого суд вирішує справи; гласність судового процесу; відкритість інформації щодо справи; змагальність сторін; диспозитивність цивільного судочинства; пропорційність у цивільному судочинстві; забезпечення права на перегляд справи та оскарження судового рішення; обов'язковість судових рішень.

Тема № 3. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин.

Визначення складу суду. Склад суду. Підстави для відводу (самовідводу) судді. Порядок вирішення заявленого відводу (самовідводу). Наслідки відводу суду (судді).

Тема № 4. Учасники справи

Склад учасників справи. Процесуальні права та обов'язки учасників справи. Неприпустимість зловживання процесуальними правами. Цивільна

процесуальна правоздатність. Цивільна процесуальна дієздатність. Сторони в цивільному процесі, їхні спеціальні процесуальні права та обов'язки. Процесуальна співучасть. Залучення до участі в справі співвідповідача. Заміна неналежного відповідача. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору. Процесуальне правонаступництво. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.

Тема № 5. Представники.

Поняття й види представництва в цивільному процесі. Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками. Повноваження представника в суді. Документи, що підтверджують повноваження представників.

Тема № 6. Інші учасники судового процесу.

Склад інших учасників судового процесу. Цивільний процесуальний статус інших учасників судового процесу.

Тема № 7. Цивільна юрисдикція.

Поняття та види цивільної юрисдикції. Предметна та суб'єктна юрисдикція. Інстанційна юрисдикція. Територіальна юрисдикція (підсудність).

Тема № 8. Докази та доказування.

Поняття доказів. Належність, допустимість, достовірність, достатність доказів. Засоби доказування: письмові, речові та електронні докази, висновки експертів, показання свідків. Обов'язок доказування та подання доказів. Витребування доказів. Предмет доказування. Підстави звільнення від доказування. Оцінка доказів. Забезпечення доказів.

Тема № 9. Процесуальні строки.

Поняття процесуальних строків та їх види. Обчислення процесуальних строків. Початок перебігу й закінчення процесуальних строків. Наслідки пропущення процесуальних строків. Зупинення, поновлення та продовження процесуальних строків

Тема № 10. Судові виклики і повідомлення.

Поняття та види судових повісток. Порядок вручення судових повісток

Тема №11. Судові витрати. Поняття та види судових витрат.

Попереднє визначення суми судових витрат. Забезпечення та попередня оплата судових витрат. Відстрочення та розстрочення судових витрат,

зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати. Розподіл судових витрат між сторонами.

Тема № 12. Заходи процесуального примусу

Поняття та види заходів процесуального примусу. Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу.

Тема № 13. Позовне провадження.

Поняття позову. Види позовів. Підстави для забезпечення позову. Види забезпечення позову. Зустрічне забезпечення. Заяви по суті справи, їх види. Позовна заява, її зміст і форма. Пред'явлення позову. Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви, відмова у відкритті провадження у справі. Відкриття провадження у справі. Підготовче провадження. Захист відповідача від пред'явленого позову. Відзив, заперечення та зустрічний позов. Врегулювання спору за участю судді. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем. Мирова угода сторін.. Завдання та строки розгляду справи по суті. Відкриття розгляду справи по суті. З'ясування обставин справи та дослідження доказів. Судові дебати та ухвалення рішення. Фіксування судового процесу . Зупинення та закриття провадження у справі. Залишення позову без розгляду. Поняття та види судових рішень. Законність і обґрунтованість судового рішення.. Порядок ухвалення судових рішень. Проголошення судового рішення. Набрання рішенням суду законної сили. Розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження. Умови та порядок проведення заочного розгляду справи.

Тема № 14. Наказне провадження.

Судовий наказ. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ. Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу. Підстави для відмови у видачі судового наказу. Скасування судового наказу. Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачеві.

Тема № 15. Окреме провадження.

Поняття та сутність окремого провадження. Справи, що розглядаються в порядку окремого провадження. Порядок розгляду справ окремого провадження.

Тема № 16. Перегляд судових рішень.

Поняття та сутність апеляційного провадження. Суди апеляційної інстанції. Право апеляційного оскарження. Строк на апеляційне оскарження. Форма і зміст апеляційної скарги, порядок її подання. Відкриття апеляційного провадження. Апеляційний розгляд. Повноваження суду апеляційної інстанції. Постанова суду апеляційної інстанції. Поняття та сутність касаційного провадження. Суд касаційної інстанції.. Право касаційного оскарження. Строк на касаційне оскарження. Форма і зміст

касаційної скарги, порядок її подання. Відкриття касаційного провадження. Касаційний розгляд. Повноваження суду касаційної інстанції. Постанова суду касаційної інстанції. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

Тема № 17. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб). Судовий контроль за виконанням судових рішень.

Негайне виконання судових рішень. Звернення судових рішень до виконання. Відстрочення і розстрочення виконання. Зміна чи встановлення способу і порядку виконання. Зупинення виконання судового рішення. Поворот виконання рішення, постанови. Судовий контроль за виконанням судових рішень.

Тема № 18. Відновлення втраченого судового провадження.

Право на звернення до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження. Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження.

Тема № 19. Визнання та виконання рішень іноземних судів. Судові доручення про надання правової допомоги.

Умови визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню. Порядок подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Розгляд клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду, підстави для відмови у його задоволенні. Порядок подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, його розгляд. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.

Рекомендована література

1. Цивільний процес України: підручник. Київ: Істина, 2017. 342 с.
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. д. ю. н., професора, академіка Академії наук вищої школи України М.М. Ясинка. К.: Алерта, 2018. 604 с.
3. Коваленко А. В. (кер.), Круглова О. О. та ін.. Цивільне право та процес (2 частина) : навч. посіб. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. 128 с.
4. Гусаров К.В., Жушман М.В., Кравцов С.О. Цивільний процес України: навч.посіб. Харків: Право, 2018. 362 с.

5. Ізарова І. О., Ханік-Посполітак Р. Ю. Цивільний процес України : Навч. посіб. для студ. юрид. спец. закладів вищої освіти в Києві : ВД «Дакор», 2019. 274 с.
6. Васильєв С. В. Цивільний процес. Підручник. К.: Алерта, 2019. 506 с.
7. Васильєв С. В. Цивільний процес України: навч. посіб. Київ: Центр навч. літер., 2019. 344 с.
8. Коссак В.М. Цивільне процесуальне право України: підручник. За заг. Ред. В.М. Коссака. Харків: Право, 2020. 752 с.
9. Немеш П.Ф., Феннич В.П. Курс цивільного процесу. Загальна частина. Підручник. Київ: ТОВ «РІК-У», 2020. 808 с.
10. Резворович К. Р. , Юнін О. С., Юніна М. П. Цивільне право та процес: підготовка до іспиту. Частина друга : навч. посіб. / кол. авт. [та ін.]. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. – 216 с.
11. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України. / За заг.ред. Короеда С.О. Київ: видавничий дім «Професіонал», 2020. 496 с.
12. Ясинок М.М. Цивільне процесуальне право України. Підручник. Том.1 Київ: Алерта, 2021. 330 с.

5. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема № 1. Загальні засади кримінального права України.

Кримінальне право України як окрема галузь права: поняття, особливості, співвідношення з іншими галузями. Принципи кримінального права України (загальні, міжгалузеві, галузеві). Принцип *nullum crimen sine lege* та його реалізація в кримінальному праві України. Джерела кримінального права. Система джерел сучасного кримінального права України. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року (далі – КК України) як основне джерело кримінального права України. Особливості нормативних приписів Загальної та Особливої частин КК України. Чинність закону України про кримінальну відповідальність у часі: поняття, основні принципи. Особливості набрання та втрати чинності законом України про кримінальну відповідальність. Визначення часу вчинення кримінального правопорушення за КК України. Особливості визначення часу вчинення окремих різновидів кримінальних правопорушень (триваючих та продовжуваних, тих, які вчиняються (можуть вчинятися) кількома діями, з матеріальним складом). Зворотна дія закону України про кримінальну відповідальність у часі. Особливості та межі зворотної дії у часі окремих різновидів законів України про кримінальну відповідальність. Чинність закону України про кримінальну відповідальність у просторі та за колом осіб: поняття та основні принципи (територіальний, громадянства, реальний, універсальний). Місце вчинення кримінального правопорушення.

Особливості визначення місця вчинення окремих різновидів кримінальних правопорушень за КК України.

Тема № 2. Види кримінальних правопорушень

Поняття, ознаки та види (за ступенем тяжкості) кримінальних правопорушень за кримінальним правом України. Малозначність діяння та її юридичне значення за КК України.

Тема № 3. Об'єкт кримінального правопорушення.

Поняття об'єкта кримінального правопорушення та його ознаки. Поняття, ознаки та основні різновиди потерпілого від кримінального правопорушення. Поняття та ознаки предмета кримінального правопорушення.

Тема № 4. Об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення.

Ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення та їх юридичне значення. Суспільно небезпечне діяння. Поняття та форми суспільно небезпечного діяння. Особливості відображення діяння в статтях Особливої частини КК України. Дія як активна форма суспільно небезпечного діяння. Бездіяльність як пасивна форма суспільно небезпечного діяння. Особливості бездіяльності та їх вплив на кримінальну відповідальність особи. Юридичне значення непереборної сили, фізичного або психічного примусу за КК України. Суспільно небезпечні наслідки. Поняття суспільно небезпечних наслідків. Види суспільно небезпечних наслідків за КК України. Причинний зв'язок між діянням та наслідками. Поняття причинного зв'язку. Особливості змісту причинного зв'язку в кримінальному праві. Час, місце, обстановка, знаряддя, засоби, спосіб вчинення кримінального правопорушення та їх кримінально-правове значення.

Тема № 5. Суб'єкт кримінального правопорушення.

Поняття, ознаки та види суб'єкта кримінального правопорушення. Вік, із якого може наставати кримінальна відповідальність. Особливості встановлення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Осудність та неосудність. Обмежена осудність. Поняття та критерії осудності. Поняття та критерії неосудності. Юридичне значення неосудності. Поняття та критерії обмеженої осудності. Юридичне значення обмеженої осудності. Вчинення кримінального правопорушення у стані сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції. Види стану сп'яніння, передбачені КК України. Юридичне значення вчинення кримінального правопорушення в стані сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.

Тема № 6. Суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення.

Поняття та ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Вина та її форми. Прямий умисел. Непрямий умисел. Відмінність прямого від непрямого умислу. Визначений та невизначений умисел. Кримінально протиправна самовпевненість. Відмінність кримінально протиправної самовпевненості від непрямого умислу. Кримінально протиправна недбалість. Казус (випадок): поняття, значення, відмінність від кримінально протиправної недбалості. Складна (подвійна, змішана) вина. Особливості змісту складної (подвійної, змішаної) вини у складах кримінальних правопорушень, передбачених КК України. Факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Мотив вчинення. Мета вчинення. Емоційний стан особи. Помилка та її юридичне значення. Поняття та види помилки у кримінальному праві. Юридична помилка, її основні різновиди та значення. Фактична помилка, її основні різновиди та значення.

Тема № 7. Стадії кримінального правопорушення.

Поняття, ознаки та види стадій кримінального правопорушення за КК України. Особливості визначення моменту закінчення окремих складів кримінального правопорушення. Відмінність готування від виявлення наміру вчинити кримінальне правопорушення. Кваліфікація готування до кримінального правопорушення. Замах на кримінальне правопорушення. Відмінність замаху від готування до кримінального правопорушення. Кваліфікація замаху на кримінальне правопорушення. Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця. Відмінність добровільної відмови від дійового каяття.

Тема № 8. Співучасть у кримінальному правопорушенні за КК України.

Поняття та ознаки співучасті у кримінальному правопорушенні за КК України. Види співучасників кримінального правопорушення за КК України. Виконавець (співвиконавець). Організатор. Підбурювач. Пособник. Окремі форми співучасті у кримінальному правопорушенні, передбачені в Загальній частині КК України. Вчинення кримінального правопорушення групою осіб. Вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою змовою. Вчинення кримінального правопорушення організованою групою. Вчинення кримінального правопорушення злочинною організацією. Підстава (підстави) та межі кримінальної відповідальності співучасників кримінального правопорушення. Особливості підстави (підстав) кримінальної відповідальності співучасників кримінального правопорушення. Особливості та межі кримінальної відповідальності окремих видів співучасників кримінального правопорушення, передбачені КК України. Особливості та межі кримінальної відповідальності учасників

організованої групи чи злочинної організації, передбачені КК України. Спеціальні питання кримінальної відповідальності співучасників кримінального правопорушення, передбачені КК України. Добровільна відмова співучасників. Особливості добровільної відмови окремих видів співучасників, передбачені КК України. Кримінально-правова оцінка діянь окремих співучасників за наявності добровільної відмови.

Тема № 9. Причетність до кримінального правопорушення.

Поняття причетності до кримінального правопорушення. Відмінність причетності до кримінального правопорушення від співучасті у кримінальному правопорушенні. Особливості регламентації відповідальності за причетність до кримінального правопорушення в кримінальному праві України. Форми (види) причетності до кримінального правопорушення. Заздалегідь не обіцяне приховування кримінального правопорушення : поняття, окремі прояви, особливості юридичної оцінки в кримінальному праві. Заздалегідь не обіцяне придбання або збут майна, завідомо здобутого кримінально протиправним шляхом. Неповідомлення про кримінальне правопорушення: поняття, окремі прояви, особливості юридичної оцінки в кримінальному праві. Потурання кримінальному правопорушенню: поняття, окремі прояви, особливості юридичної оцінки в кримінальному праві.

Тема № 10. Множинність кримінальних правопорушень.

Поняття множинності кримінальних правопорушень. Юридичні ознаки множинності. Основні форми множинності, передбачені КК України. Одиначне кримінальне правопорушення як елемент множинності кримінальних правопорушень. Поняття та основні різновиди одиначних кримінальних правопорушень. Продовжуване кримінальне правопорушення. Триваюче кримінальне правопорушення. Кримінальне правопорушення, склад якого передбачає альтернативні діяння. Складне (складене) кримінальне правопорушення. Сукупність кримінальних правопорушень. Поняття, ознаки та види сукупності кримінальних правопорушень. Окремі прояви множинності кримінальних правопорушень, що віднесені до їх сукупності теорією кримінального права та вітчизняною правозастосовною практикою. Відмінність сукупності кримінальних правопорушень від конкуренції норм у кримінальному праві. Особливості кваліфікації сукупності кримінальних правопорушень. Повторність кримінальних правопорушень. Поняття, ознаки та види повторності кримінальних правопорушень за КК України. Відмінність повторності кримінальних правопорушень від продовжуваного кримінального правопорушення. Особливості кваліфікації повторності кримінальних правопорушень. Рецидив кримінальних правопорушень. Поняття, ознаки та види рецидиву кримінальних правопорушень за КК України. Співвідношення рецидиву і повторності кримінальних правопорушень. Особливості кваліфікації рецидиву кримінальних правопорушень.

Тема № 11. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння.

Поняття обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. Систематизація (класифікація) обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, в теорії кримінального права. Характеристика окремих обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, передбачених КК України. Необхідна оборона. Уявна оборона. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення. Крайня необхідність. Фізичний або психічний примус. Виконання наказу або розпорядження. Діяння, пов'язане з ризиком. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи або злочинної організації.

Тема № 12. Заходи кримінально-правового характеру: загальні положення.

Поняття заходів кримінально-правового характеру. Систематизація заходів кримінально-правового характеру в теорії кримінального права. Особливості регламентації заходів кримінально-правового характеру у КК України. Заходи кримінально-правового характеру в межах кримінальної відповідальності особи. Заходи кримінально-правового характеру поза межами кримінальної відповідальності особи. Заходи кримінально-правового характеру, які можуть поєднуватись із кримінальною відповідальністю особи або застосовуватись самостійно.

Тема № 13. Звільнення від кримінальної відповідальності.

Поняття звільнення від кримінальної відповідальності. Відмінність звільнення від кримінальної відповідальності від її виключення. Особливості регламентації звільнення від кримінальної відповідальності в кримінальному праві України. Особливості звільнення від кримінальної відповідальності за діяння, що містять ознаки корупційних кримінальних правопорушень. Систематизація (класифікація) окремих різновидів звільнення від кримінальної відповідальності в теорії кримінального права. Характеристика окремих різновидів звільнення від кримінальної відповідальності, передбачених КК України. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Особливості звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх.

Тема № 14. Покарання та його види.

Поняття та ознаки покарання за КК України. Мета (цілі) покарання за

КК України. Співвідношення покарання та інших заходів кримінально-правового характеру. Система видів покарань. Основні характеристики системи видів покарань за КК України. Види покарань, передбачені КК України. Характеристика окремих видів покарань за КК України. Види та особливості покарань, які можуть призначатись неповнолітнім. Основні та додаткові покарання. Основні покарання. Додаткові покарання. Покарання, які можуть призначатись і як основні, і як додаткові. Особливості призначення основних та додаткових покарань.

Тема № 15. Призначення покарання.

Загальні засади призначення покарання. Поняття загальних засад призначення покарання. Загальні засади призначення покарання, передбачені КК України. Характеристика окремих загальних засад призначення покарання за КК України. Обставини, які пом'якшують покарання. Обставини, які обтяжують покарання. Спеціальні засади (правила) призначення покарання за КК України. Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень. Призначення покарання за сукупністю вироків. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення. Особливості призначення покарання неповнолітнім.

Тема № 16. Звільнення від покарання та його відбування.

Поняття та ознаки звільнення від покарання та його відбування. Відмінність звільнення від покарання та його відбування від звільнення від кримінальної відповідальності. Різновиди звільнення від покарання та його відбування, передбачені КК України. Особливості звільнення від покарання та його відбування за корупційні кримінальні правопорушення. Систематизація (класифікація) окремих різновидів звільнення від покарання та його відбування в теорії кримінального права. Характеристика окремих різновидів звільнення від покарання та його відбування, передбачених КК України. Звільнення від покарання у зв'язку зі втратою особою суспільної небезпечності. Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Звільнення від покарання за хворобою. Звільнення від відбування покарання на підставі закону про амністію. Звільнення від відбування покарання на підставі указу про помилування. Особливості

звільнення від покарання та його відбування, передбачені КК України щодо неповнолітніх.

Тема № 17. Судимість.

Поняття та ознаки судимості. Загально-правові та кримінально-правові наслідки судимості в правовій системі України. Особи, які відповідно до КК України визнаються такими, що не мають судимості. Погашення судимості за КК України. Зняття судимості за КК України. Особливості погашення та зняття судимості, передбачені КК України щодо неповнолітніх

Тема № 18. Примусові заходи медичного характеру, примусове лікування, примусові заходи виховного характеру.

Примусові заходи медичного характеру за КК України. Поняття та мета примусових заходів медичного характеру. Особи, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру. Види примусових заходів медичного характеру. Примусове лікування за КК України. Поняття примусового лікування. Підстави та умови застосування примусового лікування. Відмінність примусового лікування від примусових заходів медичного характеру. Примусові заходи виховного характеру за КК України. Умови та підстави застосування примусових заходів виховного характеру до особи, що вчинила кримінальне правопорушення. Умови застосування примусових заходів виховного характеру до особи, що не досягла віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Види примусових заходів виховного характеру.

Тема № 19. Спеціальна конфіскація.

Поняття та юридична природа спеціальної конфіскації як окремого заходу в кримінальному праві. Відмінність спеціальної конфіскації від конфіскації майна як виду покарання. Підстави застосування спеціальної конфіскації за КК України. Майно, яке відповідно до КК України підлягає спеціальній конфіскації. А

Тема № 20. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Поняття та юридична природа заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Особливості заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб за КК України. Підстави застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за КК України. Юридичні особи, до яких відповідно до КК України застосовуються заходи кримінально-правового характеру. Звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру за КК України. Види заходів кримінально-правового характеру, які застосовуються до юридичних осіб. Особливості застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб, передбачені КК

України.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема № 1. Основні різновиди норм та наскрізні юридичні поняття і юридичні конструкції Особливої частини КК України.

Основні різновиди норм Особливої частини КК України. Норми, що визначають ознаки певних видів кримінальних правопорушень та (або) окремих їх різновидів, та особливості їх змісту. Норми, що визначають межі караності за певні види кримінальних правопорушень та (або) окремі їх різновиди, та особливості їх змісту. Норми, що передбачають звільнення від кримінальної відповідальності за певні види кримінальних правопорушень (окремі їх різновиди), та особливості їх змісту. Наскрізні юридичні поняття та юридичні конструкції Особливої частини КК: корупційні кримінальні правопорушення; близькі родичі, близькі особи, члени сім'ї; малолітній, неповнолітній, дитина; насильство; насильство, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я особи; насильство, яке є небезпечним для життя чи здоров'я особи; втручання; перешкоджання; знищення; пошкодження; примушування; погроза; тяжкі наслідки; загибель людей. Особливості змісту наведених юридичних понять та юридичних конструкцій в окремих статтях Особливої частини КК України.

Тема № 2. Злочини проти основ національної безпеки України.

Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади: окремі різновиди злочину, особливості їх окремих форм. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Державна зрада: загальні ознаки складу злочину, особливості окремих форм. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки посягання на життя державного чи громадського діяча. Диверсія: загальні ознаки складу злочину, особливості окремих форм. Особливості спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності за окремі види злочинів проти основ національної безпеки України.

Тема № 3. Кримінальні правопорушення проти особи.

Кримінальні правопорушення проти життя особи. Поняття та види вбивства за КК України. Кваліфіковані види умисного вбивства: зміст окремих обтяжуючих обставин, особливості кваліфікації. Привілейовані види умисного вбивства. Вбивство через необережність, співвідношення з кримінальними правопорушеннями, склади яких передбачають загибель людини (людей). Доведення до самогубства. Кримінальні правопорушення проти здоров'я особи. Поняття і види тілесних ушкоджень. Умисне тяжке тілесне ушкодження: особливості складів кримінального правопорушення, кваліфікація у разі поєднання з вчиненням інших кримінальних правопорушень. Розлад здоров'я як ознака окремих видів тілесних ушкоджень. Втрата працездатності як ознака окремих видів тілесних

ушкоджень. Співвідношення катування, умисного заподіяння тілесних ушкоджень та нанесення побоїв. Домашнє насильство: особливості об'єкта та об'єктивної сторони, співвідношення з іншими кримінальними правопорушеннями проти здоров'я особи. Розмежування складів кримінальних правопорушень – залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Захоплення заручників: ознаки основного та кваліфікованих складів, співвідношення з незаконним позбавленням волі або викраденням людини. Торгівля людьми: особливості змісту окремих ознак складів кримінального правопорушення. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Згвалтування: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Сексуальне насильство: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення, співвідношення з іншими видами кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Примушування до вступу в статевий зв'язок: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення.

Тема № 4. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини та громадянина

Порушення таємниці голосування: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів кримінального правопорушення. Порушення недоторканності житла: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Грубе порушення законодавства про працю: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Порушення авторського права й суміжних прав: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення.

Тема № 5. Кримінальні правопорушення проти власності.

Корисливі посягання на власність. Загальні ознаки кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним оберненням чужого майна на користь винуватої особи чи третіх осіб («розкрадання»). Момент визнання кримінального правопорушення закінченим у складах окремих корисливих посягань на власність. Крадіжка: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Грабіж: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Розбій: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Вимагання: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Розмежування розбою, насильницького грабежу та вимагання. Шахрайство:

ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Привласнення, розтрата та заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Кількісні характеристики в складах корисливих посягань на власність. Кваліфікуючі ознаки «повторно», «проникнення в житло, інше приміщення чи сховище»: особливості кримінально-правового змісту у складах окремих корисливих посягань на власність. Особливості кваліфікації розбою і вимагання при конкуренції кримінально-правових норм та за сукупністю з іншими кримінальними правопорушеннями. Некорисливі посягання на власність. Умисне знищення або пошкодження чужого майна: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення.

Тема № 6. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки.

Створення злочинної організації: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину, особливості спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності. Бандитизм: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених у складі банди чи злочинної організації. Кримінальні правопорушення терористичної спрямованості: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів кримінальних правопорушень, особливості спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності. Кримінальні правопорушення, пов'язані з порушенням встановленого порядку обігу зброї, боєприпасів, вибухових пристроїв, вибухових речовин: об'єктивні та суб'єктивні ознаки кримінальних правопорушень. Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення.

Тема № 7. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

Об'єктивні ознаки у складах кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту (крім водного та повітряного транспорту). Суб'єктивні ознаки у складах кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту (крім водного та повітряного транспорту).

Тема № 8. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності.

Масові заворушення: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Хуліганство: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Відмінність

хуліганства, вчиненого групою осіб, від групового порушення громадського порядку. Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення.

Тема № 9. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.

Поняття наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, їх місце у складах відповідних кримінальних правопорушень. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки у складах кримінальних правопорушень, предметом яких є наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги та прекурсори.

Тема № 10. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян.

Погроза або насильство щодо особи, члена її сім'ї або близького родича у зв'язку зі здійсненням цією особою державної, громадської, службової чи професійної діяльності: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів кримінальних правопорушень. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації: ознаки основного і кваліфікованих складів кримінального правопорушення. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів кримінальних правопорушень.

Тема № 11. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Зміст понять «зловживання владою», «зловживання службовим становищем», «зловживання повноваженнями» у складах кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Розмежування з іншими кримінальними правопорушеннями, що вчиняються з використанням повноважень за займаною посадою: службового становища, влади, повноважень та вчиняються службовою особою і особою, яка не є службовою. Наслідки у складах кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Предмет службового підроблення. Поняття неправомірної вигоди у складах кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Рекомендована література

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5.04.2001р. № 2341-III, Дата оновлення: 30.03.2020р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Сосніна О.В. Кримінальне право (Загальна частина): навчальний посібник. Львів: Львівська комерційна академія, 2014. 307 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І.Мельника, М. І. Хавронюка. 9-е вид., переробл. та допов. Київ: Юридична думка, 2019. 1288 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. 2-е вид., перероб і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.
5. Савченко А. В. Судово-практичний коментар Кримінального кодексу України. Київ: Центр учб. л-ри, 2013. 1272 с.
6. Абакумова Ю.В. Інститут співучасті в кримінальному праві України: природа, сутність, сучасні проблеми визначення: Монографія. Запоріжжя: КПУ, 2012. 320 с.
7. Борисов В.І., Крайник Г.С. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою: Монографія. Харків: Юрайт, 2012. 296 с.
8. Брич Л.П. Теорія розмежування складів злочинів: Монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 712 с.
9. Горпинюк О.П. Інформаційна приватність та її захист від злочинних посягань в Україні: Монографія. Львів: БОНА, 2014. 324 с.
10. Грищук В.К., Пасека О.Ф. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: порівняльно-правове дослідження: Монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 248 с.
11. Житний О.О. Кримінальне право України в міжнародному вимірі (порівняльно-правовий аналіз): Монографія. Харків: Одіссей, 2013. 376 с.
12. Слабченко О.А., Савченко А.В., Семенюк О.О., Смаглюк О.В. Кримінальна відповідальність за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Київ: ФОП Маслаков, 2018. 164 с.
13. Василевич В.В., Джужа О.М., Джужа А.О. та ін. Корупційна злочинність в Україні: сучасний стан, детермінанти та запобігання: навч. посіб. / за заг. ред. проф. О.М. Джужи та доц. Е.В. Расюка. Київ: ФОП Маслаков, 2018. 340 с.
14. Савченко А.В. Кримінальне право України. Особлива частина: зб. задач. Київ: НАВС, 2018. 101 с.
15. Дудоров О. О., Письменський Є. О. Кримінальне право: Особлива частина: підручник. Київ: Дакор, 2013. 786 с.
16. Литвинов О. М., Житний О. О., Клемпарський М.М. Кримінальне право України: у питаннях та відповідях: навч. Посібн. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Литвинова. Харків. нац. ун-т внутр. справ,

2016. 328 с.

17. Трубников В. М., Даньшин М. В., Житний О. О. Кримінальне право України. Загальна частина: навчальний посібник Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 444 с.

18. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб.. 5-те вид., перероб. та допов. Київ: Алерта, 2018. 359 с

19. Сливич І. І., Ступник Я. В. Кримінальне право України. Особлива частина: навч. посіб. Ужгород ; Херсон: Гельветика, 2014. 655 с.

20. Тютюгін В. І., Комаров О. Д., Рубашенко М. А. Кримінальне право: Загальна частина: навч. посібн. 2-ге вид. перероб. та допов. Харків: Право, 2017. 202 с.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

Тема № 1. Загальні положення кримінального процесуального права.

Кримінальне процесуальне законодавство: поняття та система. Джерела кримінального процесуального права. Поняття та завдання кримінального провадження. Кримінальні процесуальні функції: поняття та види.

Тема № 2. Засади кримінального провадження.

Поняття кримінального провадження. Відмінність кримінального провадження від інших видів проваджень. Принципи кримінального провадження.

Тема № 3. Суд та учасники кримінального провадження.

Суд у кримінальному провадженні: склад суду; юридичний статус судді, слідчого судді, присяжного. Законний склад суду. Підсудність в кримінальному провадженні. Учасники кримінального провадження: поняття й класифікація. Сторона обвинувачення. Сторона захисту. Потерпілий та його представник. Інші учасники кримінального провадження. Відводи та порядок їх вирішення. Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні.

Тема № 4. Докази та доказування в кримінальному провадженні.

Поняття доказів та їх класифікація. Види процесуальних джерел доказів. Поняття доказування та його структура. Предмет, межі та суб'єкти доказування.

Тема № 5. Процесуальні документи, строки та витрати.

Поняття та види процесуальних документів. Поняття та порядок обчислення процесуальних строків. Види процесуальних витрат та їх

розподіл.

Тема №6. Заходи забезпечення кримінального провадження.

Мета та види заходів забезпечення кримінального провадження. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Підстави та порядок застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Мета й підстави застосування запобіжних заходів. Обставини, що враховуються при обранні запобіжного заходу. Види запобіжних заходів. Порядок застосування запобіжних заходів. Порядок продовження строку застосування запобіжного заходу, зміни та скасування запобіжних заходів.

Тема №7. Досудове розслідування.

Поняття та форми досудового розслідування. Загальні положення досудового розслідування: початок досудового розслідування; поняття та види підслідності; строки досудового розслідування та порядок їх продовження; ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення; недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування; об'єднання та виділення матеріалів досудового розслідування; розгляд клопотань під час досудового розслідування. Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Тема № 8. Слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії.

Поняття слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та їх система. Вимоги до проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Види слідчих (розшукових) дій та процесуальний порядок їх проведення. Види негласних слідчих (розшукових) дій та процесуальний порядок їх проведення.

Тема №9. Повідомлення про підозру.

Випадки повідомлення про підозру. Порядок повідомлення про підозру. Зміна повідомлення про підозру.

Тема №10. Зупинення та закінчення досудового розслідування

Підстави та порядок зупинення досудового розслідування. Відновлення досудового розслідування. Форми закінчення досудового розслідування.

Тема №11. Судове провадження у першій інстанції.

Підготовче провадження. Загальні положення судового розгляду. Межі судового розгляду. Процедура судового розгляду. Особливі порядки провадження в суді першої інстанції.

Тема № 12. Судові рішення.

Види судових рішень та вимоги до них. Порядок ухвалення та проголошення судових рішень. Окрема думка судді.

Тема № 13. Провадження в суді апеляційної інстанції.

Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку. Право на апеляційне оскарження, процесуальний порядок і строки апеляційного оскарження. Форма та зміст апеляційної скарги. Залишення апеляційної скарги без руху, її повернення або відмова у відкритті провадження. Наслідки подання апеляційної скарги. Підготовка до апеляційного розгляду. Заперечення на апеляційну скаргу. Відмова від апеляційної скарги, зміна та доповнення апеляційної скарги під час апеляційного провадження. Межі перегляду судом апеляційної інстанції. Апеляційний розгляд. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції. Судові рішення суду апеляційної інстанції.

Тема №14. Провадження з виконання судових рішень.

Набрання законної сили судовим рішенням та його наслідки. Питання, які вирішуються судом під час та після виконання вироків, порядок їх вирішення.

Тема №15. Провадження в суді касаційної інстанції.

Судові рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку. Право на касаційне оскарження, процесуальний порядок і строки касаційного оскарження. Вимоги до касаційної скарги. Залишення касаційної скарги без руху або її повернення. Межі перегляду судом касаційної інстанції. Касаційний розгляд. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції. Підстави та порядок передачі кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду. Судові рішення суду касаційної інстанції.

Тема №16. Особливі порядки кримінального провадження.

Кримінальне провадження на підставі угод. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб. Кримінальне провадження щодо неповнолітніх. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні. Особливий режим досудового розслідування в

умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції, операції об'єднаних сил тощо.

Рекомендована література

1. Лошицький М. В. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Зразки процесуальних документів у кримінальному провадженні. Станом на 21 лютого 2020 року. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2020. 1288 с.
2. Кримінальне процесуальне право України: навч. посібник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хигри, Р. М. Шехавцова. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 774 с
3. Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В. В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П. Кримінальний процес. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро: ДДУВС. 2017. 337 с.
4. Благута Р. І. Докази та доказування у кримінальному провадженні: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 271 с.
5. Доказування у кримінальному провадженні: навч.-практ. посіб. / кол. авт. Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2017. 346 с.
6. Ортинський В. Л. Кримінальний процес України: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. 353 с.
7. Волобуєва О.О., Лобойко Л.М., Лоскутов Т.О. Кримінальний процес України. Загальна частина: підручник. Київ: ВД «Дакор», 2015. 172 с.
8. Капліна О. В. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2018. 581 с.
9. Благута Р.І., Хитри А.Я., Шехавцов Р. М., Луцик В. В. Кримінальний процес: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. Ч. 1. 531 с.
10. Волобуєва О.О. Кримінальний процес України: досудове розслідування : навч. посіб. / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Кривий Ріг: Р. Козлов, 2019.
11. Лобойко Л.М. Кримінальний процес: підручник. Київ: Істина, 2014. 432 с.
12. Молдован А.В., Мельник С.М. Кримінальний процес України: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 368 с.
13. Молдован А.В. Слідчі (розшукові) дії: навч. практич. посіб. Київ: Правова єдність, 2019. 310 с.
14. Тертишник В.М. Кримінальний процес України. Загальна частина: підручник. Академічне видання. Київ: Алерта, 2014. 440 с.
15. Крицька І. О. Речові докази у кримінальному провадженні: монографія / за наук. ред. А. Р. Туманянц. Харків: Право, 2018. 280 с
16. Лейба О. А. Дефекти кримінального процесуального законодавства та засоби їх подолання: монографія. Харків: Юрайт, 2018. 216 с.
17. Марочкін О. І. Мотивування процесуальних рішень слідчого:

монографія. Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2015. 214 с.

18. Нор В. Т., Крикливець Д. Є. Реалізація засади змагальності під час розгляду скарг слідчим суддею. Львів, 2017. 376 с.

19. Панова А.В. Визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні. Харків: Право, 2017. 240 с.

20. Повзик Є. В. Правові наслідки визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї вини (порівняльно-правове дослідження): монографія. Харків: Право, 2014. 223 с.

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО»

Тема № 1. Поняття, правова природа та сфера дії сучасного міжнародного публічного права.

Сфера дії міжнародного публічного права та його характерні особливості. Природа юридично обов'язкової сили міжнародного публічного права. Функції міжнародного публічного права.

Тема № 2. Норми міжнародного публічного права.

Поняття та характерні риси норм міжнародного публічного права. Види норм міжнародного публічного права та їх класифікація. Ієрархія норм міжнародного публічного права. Кодифікація норм міжнародного публічного права.

Тема № 3. Основні принципи міжнародного публічного права.

Поняття основних принципів міжнародного публічного права. Функції основних принципів міжнародного публічного права. Природа й ознаки основних принципів міжнародного публічного права. Класифікація та зміст основних принципів міжнародного публічного права.

Тема № 4. Джерела міжнародного публічного права.

Поняття та види джерел міжнародного публічного права. Міжнародний договір. Міжнародний звичай. Загальні принципи права. Рішення міжнародних міждержавних організацій. «М'яке» міжнародне право. Рішення міжнародних судових органів. Односторонні акти держав.

Тема № 5. Співвідношення міжнародного публічного права і національного права.

Теорії співвідношення міжнародного публічного права і національного права. Імплементация норм міжнародного публічного права. Застосування норм міжнародного публічного права в національному правопорядку України.

Тема № 6 Суб'єкти міжнародного публічного права.

Зміст інституту міжнародної правосуб'єктності. Поняття суб'єкта міжнародного публічного права. Держава як суб'єкт міжнародного публічного права. Види і форми визнання. Визнання нових держав та урядів. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних міждержавних організацій. Питання міжнародної правосуб'єктності фізичних осіб.

Тема № 7. правонаступництво у міжнародному публічному праві.

Поняття, підстави та об'єкт дії норм правонаступництва. правонаступництво держав щодо міжнародних договорів. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів 1978 р.. правонаступництво держав щодо державної власності, архівів та боргів. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо державної власності, державних архівів і державних боргів 1983 р.. Врегулювання проблем правонаступництва у зв'язку з припиненням існування СРСР та правонаступництво України.

Тема № 8. Відповідальність за міжнародним публічним правом.

Поняття, правова природа та підстави для виникнення відповідальності за міжнародним публічним правом. Протиправні діяння в міжнародному публічному праві та їх класифікація. Обставини, що звільняють від відповідальності в міжнародному публічному праві. Суб'єкти відповідальності в міжнародному публічному праві. Види та форми відповідальності в міжнародному публічному праві. Статті про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння 2001 р.. Статті про відповідальність міжнародних організацій 2011 р.. Відповідальність за правомірну діяльність. Міжнародно-правові зобов'язання *erga omnes* суб'єкта міжнародного права перед іншими державами та міжнародним співтовариством. Умови правомірності та механізм застосування санкцій за міжнародним публічним правом. Поняття, підстави, умови правомірності та механізм застосування контрзаходів. Санкції щодо Російської Федерації та персональні спеціальні обмежувальні заходи, спрямовані на припинення агресії РФ проти України.

Тема № 9. Концепція естоппеля в міжнародному публічному праві та перспективи його застосування до порушень міжнародно-правових зобов'язань.

Поняття естоппеля в міжнародному публічному праві та його застосування у випадках порушень міжнародно-правових зобов'язань. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, від 5 грудня 1994 р. (Будапештський меморандум).

Тема № 10. Населення в міжнародному публічному праві.

Поняття й основні категорії населення. Питання громадянства в

міжнародному публічному праві. Справа Ноттебома 1955 р. (Міжнародний Суд ООН). Правовий статус іноземців, осіб без громадянства та осіб з множинним громадянством. Гаазька конвенція, що регулює деякі питання, пов'язані з колізією законів про громадянство, 1930 р. та Конвенція про громадянство заміжньої жінки 1957 р.. Європейська конвенція про громадянство 1997 р.. Конвенція про статус апатридів 1954 р. та Конвенція про скорочення безгромадянства 1961 р.. Правовий статус біженців. Конвенція про статус біженців 1951 р. та Протокол до неї 1967 р. Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців. Право притулку

Тема № 11. Міжнародне гуманітарне право.

Джерела та принципи міжнародного гуманітарного права. Кваліфікація збройних конфліктів та сфера застосування міжнародного гуманітарного права. Міжнародні збройні конфлікти та їх правове регулювання. Неміжнародні збройні конфлікти (збройні конфлікти неміжнародного характеру) та їх правове регулювання. Учасники збройного конфлікту. Засоби та методи ведення війни. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію 1980 р. та додаткові протоколи до неї.. Правовий режим окупації. Гаазька конвенція та Положення про закони і звичаї війни на суходолі 1907 р.. Кваліфікація збройного конфлікту на території України (від 2014 р. до цього часу).

Тема № 12. Міжнародне кримінальне право.

Джерела та принципи міжнародного кримінального права. Міжнародні злочини та індивідуальна кримінальна відповідальність за міжнародним правом. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 р. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 р.. Юрисдикційні питання у міжнародному кримінальному праві та міжнародний кримінальний процес. Міжнародні кримінальні судові установи. Римський статут Міжнародного кримінального суду. Умови ратифікації Римського статуту Україною. Висновок Конституційного Суду України від 11 липня 2001 р. № 3-в/2001. Попереднє розслідування ситуації в Україні Офісом Прокурора Міжнародного кримінального суду. Питання кваліфікації збройного конфлікту в Криму і на Сході України та визначення сторін конфлікту. Форми та напрямки міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю. Правова допомога та екстрадиція.

Тема № 13. Територія в міжнародному публічному праві.

Поняття та види територій у міжнародному публічному праві. Поняття територіального верховенства, правова природа, склад та підстави зміни державної території. Державні кордони та їх правовий режим. Територіальні

спори та претензії. Території з особливим правовим режимом. Правовий режим Антарктики.

Тема № 14. Міжнародне морське право.

Джерела та принципи міжнародного морського права. Класифікація та юридичний статус морських просторів згідно з Конвенцією ООН з морського права 1982 р.. Правовий статус і режим внутрішніх вод, територіального моря, прилеглої зони, виключної економічної зони, континентального шельфу, архіпелажних вод, відкритого моря, Міжнародного району морського дна, міжнародних проток та міжнародних каналів згідно з Конвенцією ООН з морського права 1982 р.. Правовий режим Арктики.

Тема № 15. Право міжнародних договорів.

Джерела та принципи права міжнародних договорів. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р. Сторони в міжнародних договорах. Укладення договору. Дія та дійсність міжнародного договору. Тлумачення міжнародного договору. Припинення міжнародних договорів.

Тема № 16. Право зовнішніх зносин.

Поняття, джерела та принципи права зовнішніх зносин. Органи зовнішніх зносин держави та їх система. Дипломатичне право. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р.. Консульське право. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р.. Право спеціальних місій. Конвенція про спеціальні місії 1969 р.. Дипломатичне право міжнародних організацій. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру 1975 р.

Тема № 17. Право міжнародних організацій.

Поняття, джерела та принципи права міжнародних організацій. Поняття, ознаки та класифікація міжнародних міждержавних організацій. Організація Об'єднаних Націй. Статут ООН 1945 р.. Регіональні міжнародні міждержавні організації. Міжнародні неурядові організації.

Тема № 18. Мирне вирішення міжнародних спорів.

Джерела та принципи права мирного вирішення міжнародних спорів. Поняття міжнародного спору та класифікація мирних засобів вирішення міжнародних спорів. Міжнародний Суд ООН. Статут ООН і Статут Міжнародного Суду ООН.. Регіональні й спеціальні міжнародні судові установи. Міжнародні арбітражні (третейські) суди. Вирішення міжнародних спорів у рамках міжнародних організацій

Тема № 19. Право міжнародної безпеки.

Джерела та принципи права міжнародної безпеки. Засади колективної безпеки за міжнародним правом. Засади здійснення миротворчих операцій за

міжнародним правом. Роззброєння та обмеження озброєнь. Невоєнні аспекти міжнародної безпеки.

Тема № 20. Міжнародне економічне право.

Джерела та принципи міжнародного економічного права. Міжнародні економічні організації. Юрисдикційні імунітети держав та їх власності. Європейська конвенція про імунітет держав 1972 р.. Регулювання діяльності транснаціональних корпорацій у сфері міжнародних економічних відносин за міжнародним правом. Вирішення міжнародних економічних спорів. Вашингтонська конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами інших держав 1965 р. Сеульська конвенція 1985 р. про заснування Багатостороннього агентства з гарантій інвестицій. Право Світової організації торгівлі. Угода про заснування Світової організації торгівлі 1994 р. Генеральна угода з тарифів і торгівлі 1994 р.

Тема № 21. Міжнародне екологічне право.

Джерела та принципи міжнародного екологічного права. Конвенція про оцінку впливу на довкілля у транскордонному контексті 1991 р. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) 1998 р.

Рекомендована література

1. Войціховський А. В. Міжнародне право: підручник. Харків: МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. 544 с.
2. Загальна декларація прав людини: резолюція 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : з поправками, внесен. відповідно до положень Протоколів №№ 11 та 14 з Протоколами №№ 1, 4, 6, 7, 12 та 13. Право України. 2010. № 10. С. 215–233.
4. Міжнародне кримінальне право (співробітництво держав у протидії злочинності) : підручник / В. А. Гринчак, І. В. Земан, І. І. Когутич, О. К. Марін. Харків: Право, 2019. 440 с.
5. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: навч. посібник. За загальною редакц. Т.Л. Сироїд. Харків: Право. 2019. 494 с.
6. Макбрайд Дж. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. Київ: «К.І.С.», 2010. 576с.
7. Савчук К.О. Історія міжнародного права: курс лекцій. Київ: Київський університет права, 2013. 150с.
8. Тетарчук І. Дяків Т. Міжнародне право. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури. 2018. 208с.

9. Про міжнародні договори України : Закон України (із змінами, внесеними згідно із Законом 02.01.2020) № 1906-IV від 29.06.2004р. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
10. Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice United Nations, New York Office of Public Information 1972. URL: <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>
11. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
12. Статут Міжнародного Суду ООН від 26 червня 1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
13. Паризька хартія для нової Європи від 21 листопада 1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_058#Text
14. Віденська Конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text
15. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй від 24 жовтня 1970 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569#Text
16. Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі від 1 серпня 1975 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_055#Text
17. Загальна декларація прав людини (резолюція 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
18. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 (Редакція станом на 19.10.1973). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
19. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 19 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
20. Європейська соціальна хартія 1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_300#Text
21. Декларація про недопущення інтервенції та втручання у внутрішні справи держав від 9 грудня 1981 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a33#Text
22. Декларація про посилення ефективності принципу відмови від погрози силою або її застосування в міжнародних відносинах від 18 листопада 1987 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_571#Text
23. Про правонаступництво України: Закон України №1543-XII від 12 вересня 1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1543-12#Text>
24. Договір про правонаступництво щодо зовнішнього державного боргу та активів Союзу РСР від 4 грудня 1991 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_155#Text
25. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН А/68/L.39 dsl 7 березня, 2014р. (Шістдесят восьма сесія) щодо територіальної цілісності України 1060731.URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU00044.html

26. Конвенція про припинення злочину апартеїду та покарання за нього від 30 листопада 1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_149#Text
27. Резолюція 95 (I) Генеральної Асамблеї ООН «Ствердження принципів міжнародного права, що визнані Статутом Нюрнберзького трибуналу» від 11 грудня 1946р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_910#Text
28. 20. Статут Міжнародного військового трибуналу для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн «осі» від 08 серпня 1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_201#Text
29. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях (ЖК I) від 12 серпня 1949 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_151
30. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії зі складу збройних сил на морі (ЖК II) від 12 серпня 1949 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_152
31. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими (ЖК III) від 12 серпня 1949 року URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_153
32. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни (ЖК IV) від 12 серпня 1949 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_154
33. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_199
34. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_200
35. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (Протокол III), від 8 грудня 2006 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_g74
36. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі 1907 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_222
37. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_155
38. Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства 1968 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_168
39. Європейська конвенція про незастосування строків давності до злочинів проти людяності та воєнних злочинів 1974 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_125

40. Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців 1989 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_103

41. Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень 2006 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_154

42. Елементи злочинів Міжнародного кримінального суду. URL: http://www.un.org/ru/documents/rules/icc_elements.pdf

43. Звіт Офісу (Канцелярії) Прокурора Міжнародного кримінального суду щодо діяльності з попереднього розслідування за 2015 рік. URL: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/otp/OTP-PE-rep-2015-Eng.pdf>

44. Звіт Офісу (Канцелярії) Прокурора Міжнародного кримінального суду щодо діяльності з попереднього розслідування за 2016 рік. URL: https://www.icc-cpi.int/iccdocs/otp/161114-otp-rep-PE_ENG.pdf

45. Звіт Офісу (Канцелярії) Прокурора Міжнародного кримінального суду щодо діяльності з попереднього розслідування за 2017 рік. URL: https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/2017-PE-rep/2017-otp-rep-PE_ENG.pdf

8. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ»

Тема № 1. Загальні положення про права людини.

Природа та сутність прав людини. Класифікація прав людини. Універсальність прав людини. Захист прав людини в діяльності Ліги Націй.

Тема № 2. Захист прав людини в рамках ООН.

Статут ООН, Загальна декларація прав людини 1948 р.. Рада ООН з прав людини. Верховний Комісар ООН з прав людини. Процедура 1503. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р. Комітет з прав людини. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. Комітет з економічних, соціальних та культурних прав. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р. Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок. Конвенція ООН про права дитини 1989 р. Комітет з прав дитини. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 р. Комітет проти катувань. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р. Комітет по ліквідації расової дискримінації. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю 2006 р. Комітет з прав осіб з інвалідністю.

Тема № 3. Захист прав людини в Європі.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.: принципи тлумачення, особливості застосування в національному правопорядку. Юрисдикція Європейського суду з прав людини. Процедура звернення до Європейського суду з прав людини. Особливості розгляду

Європейським судом з прав людини міждержавних скарг. Рішення про прийнятність у справі «Україна проти Російської Федерації (щодо Криму)» № 20298/14, 2021 р.. Консультативні повноваження Європейського суду з прав людини. Виконання рішень Європейського суду з прав людини в Україні. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. Контроль Комітету Міністрів Ради Європи за виконанням рішень Європейського суду з прав людини. Європейська соціальна хартія (переглянута) 1996 р.. Захист прав людини в Європейському Союзі. Хартія основоположних прав Європейського Союзу 2000 р.. Діяльність ОБСЄ у сфері визначення та просування стандартів захисту прав людини (Бюро з демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ, Верховний комісар ОБСЄ у справах національних меншин).

Тема № 4. Інші регіональні системи захисту прав людини.

Міжамериканська система захисту прав людини. Африканська система захисту прав людини. Арабська система захисту прав людини. Захист прав людини в рамках АСЕАН (Асоціація держав Південно-Східної Азії).

Тема № 5. Право на життя.

Обсяг та складові права на життя. Зобов'язання держави щодо права на життя. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на життя (справа «Макканн та інші проти Сполученого Королівства» (McCann and Others v. United Kingdom), № 18984/91, рішення Великої палати 1995 р.).

Тема № 6. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання.

Обсяг та складові заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання. Зобов'язання держави щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання. Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання (справа «Каверзін проти України», № 23893/03, 2012 р.).

Тема № 7. Право на свободу та особисту недоторканність.

Обсяг та складові права на свободу та особисту недоторканність. Зобов'язання держави щодо права на свободу та особисту недоторканність. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу та особисту недоторканність (справа «Харченко проти України», № 40107/02, 2011 р.).

Тема № 8. Право на повагу до приватного і сімейного життя, житла та кореспонденції.

Обсяг та складові права на повагу до приватного і сімейного життя, житла та кореспонденції. Зобов'язання держави щодо права на повагу до приватного і сімейного життя, житла та кореспонденції. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до приватного життя (справа «С. і Марпер проти Сполученого Королівства» (Sand Marper v. United Kingdom), №№ 30562/04, 30566/04, рішення Великої палати 2008 р.; справа «Гуменюк та інші проти України», № 11423/19, 2021 р.). Практика Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до сімейного життя (справа «Савіни проти України», № 39948/06, 2008 р.; справа «М.Р. і Д.Р. проти України», № 63551/13, 2018 р.). Практика Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до житла (справа «Німіц проти Німеччини» (Niemietz v. Germany), № 13710/88, 1992 р.; справа «Кривіцька та Кривіцький проти України», № 30856/03, 2011 р.). Практика Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до кореспонденції (справа «Роман Захаров проти Росії» (Roman Zakharov v. Russia), № 47143/06, рішення Великої палати 2015 р.).

Тема № 9. Свобода думки, совісті і релігії.

Обсяг та складові права на свободу думки, совісті і релігії. Зобов'язання держави щодо права на свободу думки, совісті і релігії. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу думки, совісті і релігії (справа «Коккінакіс проти Греції» (Kokkinakis v. Greece) № 14307/88, 1993 р.).

Тема № 10. Свобода вираження поглядів.

Обсяг та складові права на свободу вираження поглядів. Зобов'язання держави щодо права на свободу вираження поглядів. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу вираження поглядів (справа «Лінгенс проти Австрії» (Lingens v. Austria), № 9815/82, 1986 р.; справа «Швидка проти України», № 17888/12, 2014 р.).

Тема № 11. Свобода зібрань та об'єднання.

Обсяг та складові права на свободу зібрань та об'єднання. Зобов'язання держави щодо права на свободу зібрань та об'єднання. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу зібрань та об'єднання (справа «Веніамін Тимошенко та інші проти України», № 48408/12, 2014 р.).

Тема №12. Право на власність.

Обсяг та складові права на власність. Зобов'язання держави щодо права на власність. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на власність (справа «Зеленчук і Цицюра проти України», № 846/16 і № 1075/16, 2018 р.; справа «Лоїзиду проти Туреччини» (Loizidou v. Turkey), № 15318/89, рішення Великої палати 1996 р.).

Тема № 13. Заборона дискримінації.

Обсяг та складові заборони дискримінації. Зобов'язання держави щодо заборони дискримінації. Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони дискримінації (справа «Пічкур проти України», № 10441/06, 2013 р.; справа «D.H. та інші проти Чеської Республіки» (D.H. and Others v. the Czech Republic), № 57325/00, рішення Великої палати 2007 р.)

Тема № 14. Право на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту.

Обсяг та складові права на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту. Зобов'язання держави щодо права на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту (справа «Олександр Волков проти України», № 21722/11, рішення Великої палати 2013 р.; справа «Бурмич та інші проти України», №№ 46852/13, 47786/13, 54125/13, рішення Великої палати 2017 р.)

Тема № 15. Правомірне обмеження прав людини та відступ держав від своїх зобов'язань у сфері прав людини під час надзвичайного стану, становища або ситуації

Правомірне обмеження прав людини. Відступ держави від своїх зобов'язань у сфері прав людини за надзвичайних станів

Тема № 16. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів. Застосування міжнародних стандартів прав людини у період збройних конфліктів. Захист поранених і хворих у діючих арміях. Захист поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі. Захист військовополонених. Захист цивільного населення під час війни. Захист жінок та дітей під час війни

Рекомендована література

1. Застосування в Україні європейських стандартів протидії жорстокому поводженню і безкарності: науково-практичний посібник для суддів / Ахтирська Н. М., Касько В. В., Маланчук Б. А. та ін.; за заг. ред. В. Т. Маляренка. Київ, 2011. 320 с.
2. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: навч. посібник. За загальною редакц. Т.Л. Сироїд. Харків: Право. 2019. 494 с.
3. Макбрайд Дж. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. Київ: «К.І.С.», 2010. 576с.
4. Перепьолкін С.М. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності: конспект лекцій. Дніпро: ДДУВС МВСУкраїни, 2016. 133 с.
5. Разметаєва Ю.С. Доктрина та практика захисту прав людини:

навчальний посібник. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 364 с.

6. Тищенко І.О. Конспект лекцій з дисципліни «Міжнародний захист прав людини». Дніпро: ДДУВС МВСУ України, 2019. 133 с.

7. Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини: навчальний посібник. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 168 с.

8. Конституція України: зі змінами та доповненнями : [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.] Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

9. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 № 1550-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>

10. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : закон від 22.09.2011 № 3773-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>

11. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні від 11.12.2003 №1382-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1382-15>

12. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 №1835-III. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>

13. Сімейний кодекс України: Кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

14. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. URL : <http://rada.gov.ua>

15. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р. URL: <http://rada.gov.ua>

16. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських, або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: <http://rada.gov.ua>

17. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми та експлуатацією проституції третіми особами від 2 грудня 1949 р. URL : <http://rada.gov.ua>

18. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. URL: <http://rada.gov.ua>

19. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями (правила) від 30 серпня 1955 р. URL: <http://rada.gov.ua>

20. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 17 грудня 1979 р. URL: <http://rada.gov.ua>

21. Декларація про поліцію від 8 травня 1979 р. URL: <http://rada.gov.ua>

22. Основні принципи застосування сили і вогнепальної зброї посадовими особами по підтриманню правопорядку 27 серпня – 7 вересня 1990 р. URL: <http://rada.gov.ua>

23. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй у відношенні заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) від 14 грудня 1990 р. URL: <http://rada.gov.ua>

24. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року. URL: <http://rada.gov.ua>
25. Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13 грудня 1957 р. URL: <http://rada.gov.ua>
26. Європейська конвенція про нагляд за умовно засудженими або умовно звільненими правопорушниками від 30 листопада 1964 року. URL: <http://rada.gov.ua>
27. Рамкова конвенція про захист національних меншин від 1 лютого 1995 р. URL: <http://rada.gov.ua>
28. Європейський кодекс поліцейської етики 2001. URL : <http://rada.gov.ua>
29. Керівні принципи в галузі прав людини і боротьби з тероризмом від 11 липня 2002 р. URL: <http://rada.gov.ua>
30. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16 травня 2005 р. URL: <http://rada.gov.ua>

2. СТРУКТУРА, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Форма проведення вступного випробування – виконання тестових завдань у кількості 100 тестів із зазначених вище теоретичних блоків та іноземної мови. Рейтинговий бал вступника визначається за 100-бальною шкалою, а числа інтервалу складають від 100 до 200. Тобто мінімальний рейтинговий бал вступника становить 100, а максимальний 200.

Структура екзаменаційного білета: екзаменаційний білет складається зі 100 закритих тестових завдань.

Час виконання завдання: 120 хвилин.

Критерії оцінювання: Рівень знань оцінюється за 100-баловою шкалою. Серед відповідей на тестове завдання слід обрати одну правильну. Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 1 бал, а неправильна – у 0 балів.